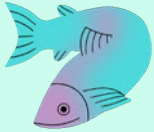

Eläinoikeus- raportti

Veikka Lahtinen & Laura Uotila (toim.)

Raportin tekijät

Suvi Auvinen (TeM) on toimittaja, kirjailija ja aktivisti.

Veikka Lahtinen (VTM) on Animalian vaikuttamistyön asiantuntija ja tietokirjailija.

Ville Lähde (FT) on ympäristötutkija, filosofi ja tietokirjailija.

Anni Sairio (TaK) on graafikko ja kuvittaja.

Salla Tuomivaara (YTT) on Animalian hallituksen jäsen, sosiologi ja tietokirjailija.

Laura Uotila (MMK) on Animalian eläinsuojeluasiantuntija ja tietokirjailija.

Eläinoikeusraportti

Veikka Lahtinen & Laura Uotila (toim.)

KONEEN SÄÄTIÖ

Raportin tekemistä on tukenut Koneen Säätiö

Animalia ry
www.animalia.fi

Kuvitus & taitto: Anni Sairio

© Animalia ry & kirjoittajat

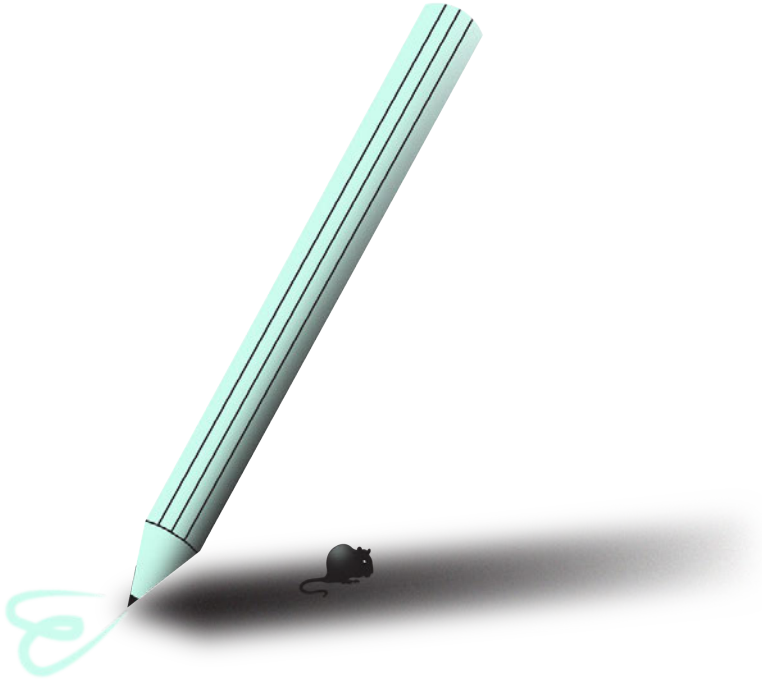
Sisällysluettelo

- s. 1-6 _____ *Johdanto: Miten kirjoittaa eläimistä?*
- s. 7-25 _____ *Eläinten oikeudet vuonna 2021*
- s. 26-34 _____ *Lobbauksen voima – Miten eläinoikeustavoitteita estetään toteutumasta*
- s. 35-39 _____ *Eläintuotannon tuet – Miten kestävämpiä ruoantuotantoa tuetaan*
- s. 40-46 _____ *Eläinkokeet Suomessa – Eläinkokeiden vaiettu maailma ja vaihtoehdot*
- s. 47-53 _____ *Eläinten suojelusta eläinten oikeuksiin – Modernin eläinliikkeen synty ja saavutukset*
- s. 54-60 _____ *Ruoan tulevaisuus – Miten ruokajärjestelmien eläinkysymys asettuu osaksi laajempaa ekologista siirtymää?*

The background of the page features several stylized, colorful faces in shades of orange, purple, and teal. These faces are partially visible, with some showing eyes and mouths, creating a vibrant and abstract border around the central white text area.

Johdanto:
**Miten kirjoittaa
eläimistä?**

Veikka Lahtinen

Tämä on Suomen ensimmäinen eläinoikeusraportti ja samalla *Animalia ry:n* 60-vuotispäivän juhlaulkaisu. Raportti antaa ajankohtaista tietoa eläinten oikeuksien nykytilasta ja tulevaisuudesta Suomessa. Samalla raportin tehtävä on esitellä eläinoikeuskenttää ja kertoa, mitä eläinten oikeudet ylipäättään ovat.

Aloitetaan siis perusasioista: mitä ovat eläinten oikeudet? Toisin kuin voisi ajatella, eläinten oikeuksilla ei viitata pelkästään joihinkin tiettyihin perustuslaillisiin oikeuksiin, joita eläimille vaaditaan. Enemmän eläinten oikeuksia voi hahmottaa tarkasteluikkunana, eli yhteiskunnallisena näkökulmana. Tämän ymmärtäminen helpottuu, kun vertaamme eläinten oikeuk-

sia toiseen yhteiskunnalliseen näkökulmaan, nimittäin eläinten suojeluun.

Eläinten suojelulla tarkoitetaan useimmiten eläinten aseman parantamista ja turvaamista nykyisten eläintuotannon rakenteiden puitteissa. Eläinten suojelu pyrkii sääntelyn kautta parantamaan esimerkiksi eläinten pitoaikoja, tarjoamaan eläimille enemmän virikkeitä tai lisäämällä niiden ulkoilua.

Eläinten oikeuksien näkökulmasta eläinten suojelu ei riitä. Kun suojelemme eläimiä nykyisenkaltaisten tuotantorakenteiden

määrittämässä raameissa, hyväksymme, että eläimet ovat pelkkä taloudellisen hyödyn tavoittelun väline. Toisin sanoen, emme näe ongelmaa, siinä että eläin kasvatetaan ja tapetaan ihmisen ruoaksi tai vaat-

***Eläinten oikeuksien
näkökulmasta eläinten
suojaus ei riitä.***

teeksi. Ongelmiksi muodostuvat vain epätavallisen julma kohtelu tai epätavallisen julma tappaminen.

Edellä mainitun asemesta eläinoikeusaktivistien ja -järjestöjen tavoite on, että eläimet eivät olisi ihmisen hallinnoimaa ja suojelemaa omaisuutta laisinkaan. Eläinoikeusjärjestöt eivät ole perinteisesti ensisijaisesti esittäneet vaatimuksiaan perustuslain tasolla. Silti eläinoikeustoimijoiden lopulliset tavoitteet voidaan kääntää myös juridiikan kielelle: eläimille tulisi taata perusoikeudet, jolloin niitä ei voisi enää hyväksikäyttää. Perustuslain tasolla eläinoikeustavoitteita on Suomessa ajanut viime vuosina Suomen eläinoikeusjuristit ry.

Suomessa eläinoikeusjärjestöiksi itsensä määrittelevät muun muassa Animalia ja *Oikeutta eläimille*. Eläinoikeusajattelun keskeinen käsite on lajisorto. Sillä viitataan käytäntöihin, joilla ihmislaji käyttää hyväkseen muita eläinlajeja. Lajisortoa voi tarkastella yksittäisiä tilanteita laajempänä järjestelmänä, johon kuuluu ruumiillisen alistamisen ja sarron lisäksi kielellinen ulottuvuus. Eläinten hyväksikäytöstä tehdään hyväksyttävämpää kielenkäytöllä, joka korostaa eläinten vähempiarvoisuutta suhteessa ihmiseen.

Eläimistä kirjoittamisen ongelmat mediassa

Eläinoikeusraportin tavoite on antaa työkaluja monipuolisempaan uutisointiin ja kirjoittamiseen eläinten asioista. Tässä johdantoartikkelissa asiaa tarkastellaan kolmen esimerkin

kautta. Eläimiä koskevaa suomalaista media-kirjoittelua vaivaavat tietyt toistuvat ongelmat:

1. **eläintuottajien ja heidän etujärjestöjensä näkökulman korostuminen haastateltavissa**
2. **eläintuotannon sanaston ja kielen esittäminen neutraalina, ja**
3. **eläinten suojelun, oikeuksien ja omaisuutena kohtelun sekoittuminen toisiinsa.**

Ongelma 1: eläintuottajien ja heidän etujärjestöjensä näkökulma korostuu haastateltavissa

Eläimistä kirjoitettaessa ääneen pääsevät ensisijaisesti ihmiset, joiden toimeentulo riippuu eläinten hyväksikäytön jatkumisesta nykyisen tuotannon oloissa. Kun mediassa uutisoidaan esimerkiksi turkistarhauksesta, haastateltaviksi valikoituu turkistarhaajia ja Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton edustajia. He kertovat erityisen mielellään, miten hyvin eläimet voivat, kuinka tuotanto edistää kiertotaloutta tai että tiukempaa eläintenpitoa koskevaa lainsäädäntöä ei tarvita, vaan alan omavalvonta riittää.

Eläintuotannosta taloudellisesti hyötyvien tahojen vaalima ajatus kansallisesta, laajamittaisesta eläinteollisuudesta ”Suomen etuna” toistuu myös mediassa usein ilman, että ajatusta juurikaan kyseenalaistetaan. Esimerkiksi lihasikojen ja -nautojen teollinen kasvatusta synnyttää merkittäviä määriä ilmastopäästöjä, mutta toimittajat eivät useinkaan

yhdistä ilmastonäkökulmaa eläintenpitoa koskeviin juttuihinsa. Sen sijaan suomalainen eläintenpito näyttää positiivisena asiana, jopa kansallisena tehtävänä.

Vaihtoehto edellä kuvatulle uutisoinnin tavalle on, että eläimistä kirjoittava toimittaja nostaa tietoisesti esiin myös eläinoikeusnäkökulman. Yksinkertaisimmillaan asia korjaantuu niin, että haastatellaan eläintuotannon edustajan rinnalla eläinkysymyksiin perehtynyttä asiantuntijaa, esimerkiksi eläintieteilijää, eläinlakiasioihin perehtynyttä juristia tai eläinten oikeuksia tutkinutta sosiologia. Eläinten oikeuksien asiantuntijoita on Suomessa useita. Kun uutisoidaan suomalaisen sianlihan vientiprojektista Kiinan markkinoille, eläintuottajien (eli projektista taloudellisesti hyötyvien) lisäksi kuullaan asiantuntijaa sianlihantuotannon eläinoikeusongelmista Suomessa. Sopivaa asiantuntijaa haastatteleamalla saadaan myös ilmastonäkökulma luontevasti esiin.

Ongelma 2: eläintuotannon käyttämä sanasto ja kieli esitetään neutraalina

Eläintuottajien ja eläinoikeustoimijoiden käyttämässä kielessä on eroja. Mediassa korostuvat nimenomaan eläintuotannon edustajien kieli ja sanavalinnat ikään kuin ne olisivat puolueettomia.

Turkisala kutsuu turkistarhoilla kasvatettavia supikoiria ”suomensupeiksi”, epäilemättä hälventääkseen ”supikoira”-sanan lemmikkikoiriin tuottamia mielleyhtymiä. Eläinkokeiden kohdalla puhutaan kliinisi-neutraalisti tai jopa positiivisen kuuloisesti ”toimenpiteistä”, kun viitataan vakavien vammojen tai kuolemien aiheuttamiseen eläimille. Eläintuo-

tannossa eläimet ”joudutaan lopettamaan”, kun kyse on siitä, että tilallisella ei ole varaa pitää eläimiä hengissä. Tällöin eläimistä puhutaan kuin omaisuutena, jolla ei ole omaa intressiä tai tahtoa elää.

Yksittäisiä sanoja laajemmin voidaan tarkastella kielellisiä strategioita, joita eri tahot käyttävät asiansa ajamiseen. Maito- ja lihatuottajien kielellistä strategiaa luonnehtii esimerkiksi kotimaisuuden, puhtauden, vähäpäästöisyyden, lähellä tuotetun ja hyvinvoinnin käsitteiden järjestelmällinen toistaminen ja korostaminen. Turkistuottajien kielellinen strategia puolestaan koostuu kiertotalouden, laadukkuuden, sertifiointin, ekologisuuden ja laillisuuden kaltaisista käsitteistä. Eri eläinten hyväksikäytön alat korostavat erottelua meihin ja muihin: laadukkaaseen ja eettiseen kotimaisuuteen sekä epäeettiseen ja laaduttomaan ulkomaiseen.

Eläinoikeustoimijoiden kielellinen strategia pohjautuu sellaisiin käsitteisiin kuin tehotuotanto, kärsimys, hyväksikäyttö, häkikasvatus, kuolema, lajityypilliset tarpeet ja vapaus. Eläinten oikeudet huomioon ottavassa kielenkäytössä korostetaan ihmisen olevan yksi eläin muiden joukossa, kun taas eläintuotannon kielelliseen strategiaan kuuluu selvä eron- teko ihmisen ja muun eläinkunnan välillä.

Eri eläinten hyväksikäytön alat korostavat erottelua meihin ja muihin: laadukkaaseen ja eettiseen kotimaisuuteen sekä epäeettiseen ja laaduttomaan ulkomaiseen.

Ongelma 3: eläinten suojelu, eläinten oikeudet ja eläinten kohtelu omaisuutena sekoittuvat toisiinsa.

Eläinten suojelun, eläinten oikeuksien ja eläinten omaisuutena kohtelun sekoittuminen toisiinsa näkyy uutisoinnissa, jossa korostetaan esimerkiksi suomalaisen tuotannon laatua. Mittarina tuotannon laadukkuudesta voidaan pitää vaikkapa antibioottien käytön vähyttä sikatuotannossa tai alan sisäistä sertifiointia turkistuotannossa. Nämä laatuvaatimet helposti muuttuvat hyvinvointia koskeviksi väitteiksi, jolloin eläinten lihan tai turkin myyntiarvon kasvattaminen esitetään eläinten hyvinvoinnin parantamisena.

Antibioottien käytön vähyys tai turkisaalan sertifiointi eivät käytännössä juuri vaikuta eläinten hyvinvointiin tiloilla, vaikka niitä käytetäänkin usein esimerkkeinä suomalaisen tuotannon laadukkuudesta. Antibiooteilla kurissa pidettävien tartuntatautiin poissaolo ei kerro eläimen itsensä kokemasta hyvinvoinnista paljoakaan. Turkissertifiointi on alan omavalvontaa, jonka kriteerit ovat usein samalla tasolla kuin mitä jo laki vaatii.

Aiempi työvoima-intensiivinen ja pieniin tilakokoihin perustuva eläintuotanto on nykyään historiallinen fantasia, jota elätellään mainoksissa ja lihapakkausten kuvituksissa.

Myös eläinsuojelun ja eläinten oikeuksien näkökulmat sekoittuvat helposti mediakirjoittelussa toisiinsa. Eläinten oikeuksia ajavat järjestöt esitellään artikkelissa eläinsuojelijoina tai vastaavasti pieniä parannuksia eläinten oloihin ajavat tahot “eläinoikeusaktivisteina”. Eläinten suojelun näkökulmasta voidaan tavoitella esimerkiksi suomalaisen lihantuotannon hyvinvointimerkintää, joka toteutetaan yli hyvinvointilain vaatimien standardien. Eläinten oikeuksien näkökulmasta lihatuotanto kuitenkin perustuu aina siihen, että eläinten perustavaa oikeutta elämään loukataan. Siksi eläinoikeusajattelu kysyy, onko nykyisenkaltaiselle lihantuotannolle sija ja eettisiä perusteita yhteiskunnassa.

Muistilista tasa-puolisempaan eläimistä kirjoittamiseen

Eläimistä kirjoittamiseen ja eläimiä koskevan uutisoinnin analysointiin voidaan edellisten perusteella muotoilla seuraava muistilista:

1. **Kenen näkökulma kuuluu jutussa? Onko edustettuna ensisijaisesti eläintuotanto vai pääsevätkö myös muut ääneen? Onko jutussa piilonäkökulmana ajatus eläintuotannosta Suomen kansallisena etuna?**
2. **Millaisin käsittein ilmiötä kuvataan? Käytetäänkö tuottajien, tutkijoiden ja eläinoikeusjärjestöjen käsitteitä vai yksipuolisesti vain jotain näistä?**
3. **Käsitelläänkö eläimiä ensisijaisesti omaisuutena vai käsitelläänkö myös**

eläinten suojelun tai eläinten oikeuksien näkökulmia? Osataanko erotella eläinten oma etu ja eläintuottajan etu? Sotketaanko toisiinsa osin tuotetta koskevat laatukriteerit, eläinten hyvinvointiparannukset ja eläinten oikeudet?

Kun eläimistä kirjoitetaan, täysin neutraalia näkökulmaa ei löydy. Suuri osa eläimiä koskevaa tieteellistä hyvinvointitutkimustakin palvelee tiettyä päämäärää, esimerkiksi eläinten hyvinvointiparannuksia nykyisten eläintuotannon sisällä. Mikään tutkimuskaan ei siis välttämättä esitä näkökulmia, jotka ulottuisivat tuotannon olosuhteiden tuolle puolen. Tämän takia on viisasta ennemmin nostaa esiin monipuolisesti eri näkökulmia kuin etsiä neutraalia maaperää.

Eläinten oikeuksien näkökulma synnyttää enenevässä määrin keskustelua Suomessa ja kansainvälisesti. Syy tähän lienee, että eläintuotanto muuttui 1900-luvun jälkipuolella muodoltaan teolliseksi ja koneelliseksi. Eläintuotannon ja ilmastonmuutoksen kiistämätön yhteys kärjistää entisestään konfliktia tuotannon puolustajien ja sen kritikoiden välillä. Aiempi työvoimaintensiivinen ja pieniin tilakokoihin perustuva eläintuotanto on nykyään historiallinen fantasia, jota elätellään mainoksissa ja lihapakkausten kuvituksissa.

Tässä raportissa käsitellään eläinten oikeuksia ja eläinoikeusajattelua lukuisista eri näkökulmista. Liikumme ajassa, kun **Salla Tuomivaaran** artikkeli tarkastelee eläinliikkeen menneisyyttä ja saavutuksia ja **Ville Lähde** puolestaan pohtii tulevaisuutta ja ruokajärjestelmän uudistamista osana kokonaisvaltaista ekologista siirtymää. Nykyhetkeä koskevista artikkeleista **Suvi Auvisen** teksti avaa eläinperäisen tuotannon tukijärjestelmän ongelmia. **Laura Uotilan** artikkeli käsittelee nykyi-

sen eläinکوetoiminnan ongelmia Suomessa. **Veikka Lahtisen** artikkeleista toinen käsittelee teollisen eläintuotannon lobbausta ja toinen eläinten oikeuksien nykytilannetta Suomessa.

Eläintuotannosta on tullut kuuma peruna. Ruoantuotanto on ihmiskunnan kohdalonkysymys. Se, millaisia vastauksia siihen löydämme, on merkitykseltään yhtä lailla raskasta sarjaa kuin energiantuotannon ja teollisuuden tulevaisuusnäkymät. Siksi viimeistään nyt onkin hyvä aika perehtyä näkökulmiin, joita eläinten hyväksikäyttöön Suomessa liittyy. Eläinoikeusraportti antaa perusteellisen johdannon keskeisiin kysymyksiin ja aihealueisiin, joita jokaisen eläimistä kirjoittavan kannattaa pohtia.

The background of the page features several stylized, colorful faces in shades of red, blue, purple, and orange. The faces are partially visible, showing eyes and parts of their heads. The central text is contained within a white rectangular area.

Eläinten oikeudet vuonna 2021

Veikka Lahtinen

Tämä artikkeli antaa numeromuotoista tietoa eläinten oikeuksien nykytilanteesta Suomessa. Artikkelin jakautuu kahteen osioon: eläinoikeusgallupiin ja osioon eläinten määristä ja kohtelusta. Eläinoikeusgallupia käsittelevässä osiossa esitellään tätä raporttia varten tilattua ja aiemmin kerättyä kyselytietoa suomalaisten eläinoikeusasenteista. Eläinten määriä ja kohtelua tarkastelevassa osiossa esitellään eri lähteistä kerättyjä perustietoja Suomen eläinoikeustilanteesta. Yhdessä nämä osiot antavat kuvan Suomen teollisen eläintuotannon nykyolosuhteista.

Eläinoikeusgallup

Tämä osio sisältää tuoretta tietoa suomalaisten eläinten oikeuksia koskevista mielipiteistä. Osio perustuu loppuvuodesta 2020 sekä alkuvuodesta 2021 toteutettuihin kyselyihin. Kyselyissä haluttiin selvittää, mitä suomalaiset ajattelevat eläinten oikeuksien nykytilasta, niiden kehittämistä sekä ihmisen ja muiden eläinlajien suhteista.

Kysely toteutettiin kolmessa osassa Telebus-haastatteluina. Kaksi ensimmäistä kyselyä, jotka koskivat turkiseläimiä, toteutettiin marraskuussa 2020 yhteistyössä Oikeutta eläimille -järjestön kanssa. Vastaajia oli ensimmäisessä kyselyssä 1005 ja toisessa 1001. Kolmas kysely, joka koski muita eläinoikeuskysymyksiä, toteutettiin tammikuussa 2021. Tähän kyselyyn osallistui 1011 vastaajaa. Kai-

Ihmisten näkemykset turkistarhauksesta ovat osittain riippuvaisia siitä, mitä kysytään.

kissa kolmessa kyselyssä oli eri vastaajajoukko. Kyselyt suoritti Taloustutkimus.

1. Turkistarhauksen eettinen oikeutus

Ihmisten näkemykset turkistarhauksesta ovat osittain riippuvaisia siitä, mitä kysytään. Kyselyissä kuitenkin järjestään yhä suurempi osuus vastaajista suhtautuu turkistarhaukseen kielteisesti. Selvimmin tämä näkyy, kun kysytään suoraan turkiseläinten tappamisen eettisestä oikeutuksesta.

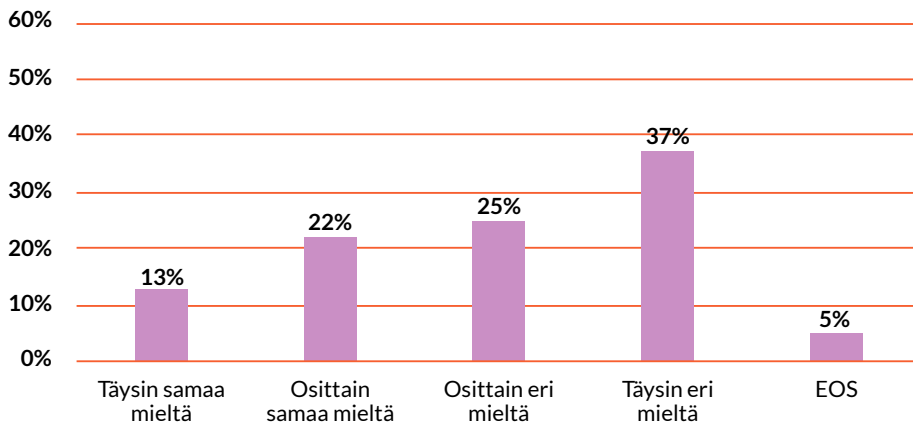
Enemmistö kyselyn vastaajista ei hyväksynyt eläinten tappamista niiden turkkien vuoksi. Vastaajista 62 prosenttia on joko osittain eri mieltä (25 %) tai täysin eri mieltä (37 %) väitteestä ”on hyväksyttävää tappaa tarhattuja eläimiä niiden turkkien vuoksi.”

2. Turkistarhauksen tulevaisuus

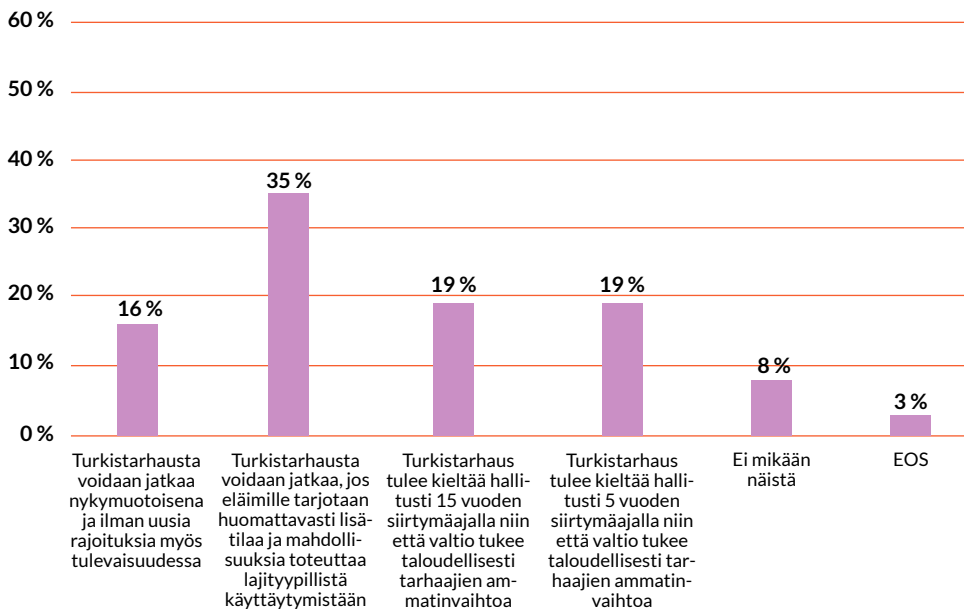
Suomessa on pohdittu turkistuotannon talousvaikeuksien ja eläinten kohteluun liittyvien jatkuvien mainekriisien takia turkistarhauksen tulevaisuutta. Turkistarhauksen laillisuudesta päätetään seuraavan kerran uudessa eläinsuojelulaissa ja eläinten kohtelusta tarhoilla säädetään tarkemmin turkisasetuksessa.

Turkistarhauksen jatkumista nyky muodossa tukee kyselyssä vain pieni osa (16 %) vastaajista. Vastaajista 73 % vastustaa nyky muotoista turkistarhausta. He kannattavat joko tarhauksen kieltämistä siirtymäajalla (38 %) tai tarhauksen jatkumista niin, että eläimet saavat huomatt-

”On hyväksyttävää tappaa tarhattuja eläimiä niiden turkkien vuoksi”

”Mikä seuraavista kuvaa parhaiten mielipidettänne turkistarhauksesta?”

tavasti lisätilaa ja mahdollisuuksia toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään (35 %).

3. Turkistarhauksen tukeminen julkisista varoista

Turkisasialle myönnettiin koronan varjolla vuonna 2020 yli viisi miljoonaa euroa tukea ainakin Business Finlandin, Valtiokonttorin ja ELY-keskusten kautta. Turkistarhauksen julkinen tukeminen on puhuttanut Suomessa usein alan hankalan maineen takia.

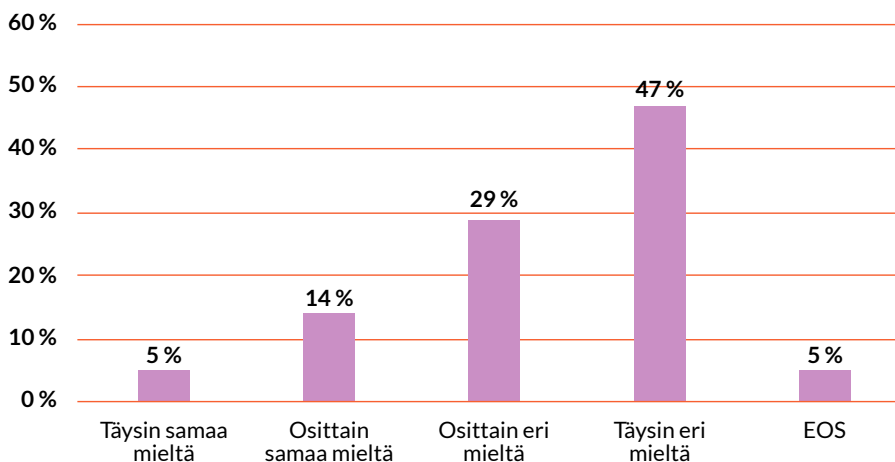
Turkistarhauksen julkinen tukeminen ei saa kyselyssä kannatusta. Eläinoikeuskyselyn vastaajista 76 prosenttia on joko osittain eri mieltä (29 %) tai täysin eri mieltä (47 %) väitteestä ”Turkistarhausta tulee tukea julkisista varoista.”

4. Eläinten lajityypilliset käyttäytymistarpeet

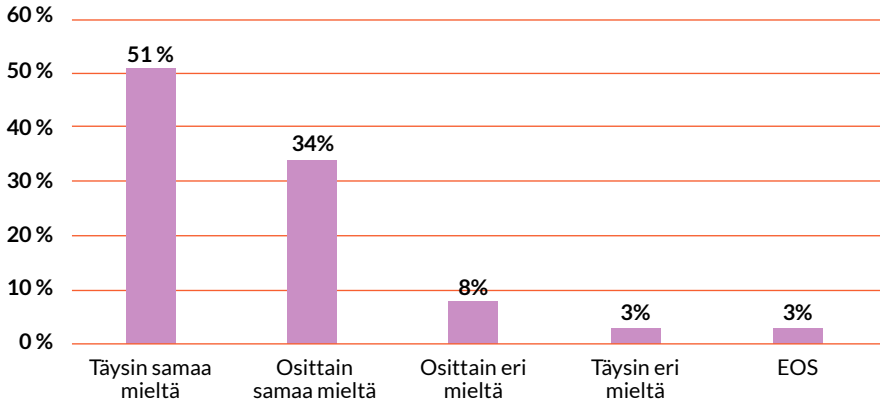
Suomen valmisteilla olevan eläinsuojelulain ympärillä on käyty paljon keskustelua eläinten lajityypillisestä käyttäytymisestä, onhan lain lähtökohdaksikin määritelty lajityypilliset käyttäytymistarpeet. Sipilän hallituskaudella julkaistu ja sittemmin rauennut lakiluonnos kuitenkin nimesi useita poikkeuksia, joissa näitä tarpeita ei huomioida.

Kyselyn vastaajat suhtautuivat hyvin positiivisesti lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen. Vastaajista 85 prosenttia oli väitteestä ”kaikkien eläinten tulee saada toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan” osittain (34 %) tai täysin (51 %) samaa mieltä.

”Turkistarhausta tulee tukea julkisista varoista”

”Kaikkien eläinten tulee saada toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan”

5. Eläinten itseisarvo

Eläinsuojelulain yhteydessä on puhuttanut myös eläinten itseisarvo ja sen kirjaaminen osaksi lakia. Itseisarvolla viitataan käsitykseen, että eläimillä on arvo myös riippumatta niistä saatavasta hyödystä.

Itseisarvon kirjaaminen lakiin sai kyselyssä kannatusta. Vastaajista 74 prosenttia oli väitteestä ”eläimillä on oikeuksia ja siksi eläinten itseisarvo tulee myös kirjata lakiin” osittain (35 %) tai täysin (39 %) samaa mieltä.

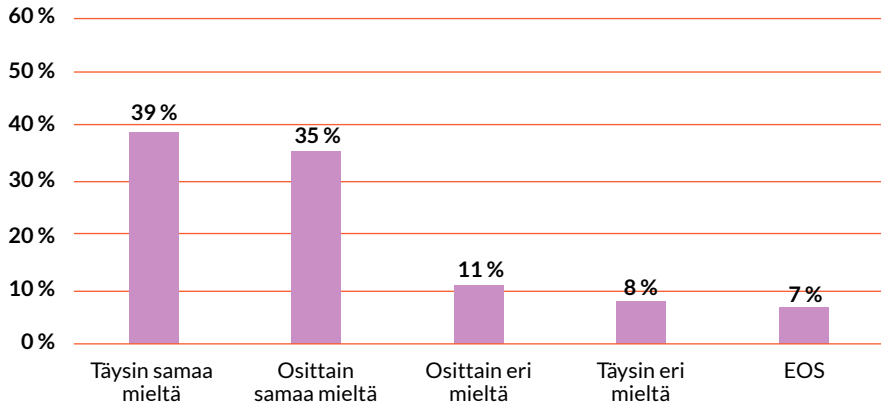
Kyselyn vastaajat suhtautuivat hyvin positiivisesti lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen.

6. Maataloustuet

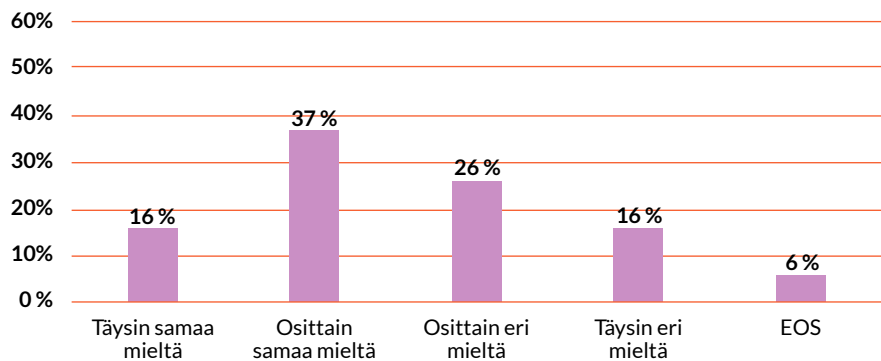
Eläintuotannon tuet ovat puhuttaneet Suomessa muun muassa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä. Kasviproteiinit ovat tulleet myös Suomessa laajasti markkinoille ja muuttaneet ruokailutottumuksia.

Vastaajat suhtautuivat kyselyssä varovaisen positiivisesti maataloustukien suuntaamiseen nykyistä enemmän kasviperäisen tuotannon kehittämiseen. Vastaajista 53 prosenttia oli väitteestä ”maataloustuet tulee suunnata nykyistä enemmän kasviperäisen ruoantuotannon kehittämiseen eläintuotannon tukemisen sijaan” osittain (37 %) tai täysin (16 %) samaa mieltä.

”Eläimillä on oikeuksia ja siksi eläinten itseisarvo tulee myös kirjata lakiin”

”Maataloustuet tulee suunnata nykyistä enemmän kasvi-peräisen ruoantuotannon kehittämiseen eläintuotannon tukemisen sijaan”

7. Eläinkokeet

Eläinkokeiden etiikka on Suomen vanhimpia eläinoikeuskysymyksiä ja se on ollut Animaalian toimintakohde yhdistyksen perustamisesta saakka. Suomi on sitoutunut osana EU:n koe-eläindirektiiviä vähentämään eläinkokeiden määrää ja lopulta pyrkimään eläinkokeista kokonaan eroon. Eläinkokeettomia tutkimusmenetelmiä kehitetään Suomessa tutkimuskeskus FICAMissa.

Eläinkokeiden korvaaminen muilla menetelmillä sai kannatusta kyselyssä. Vastajista 78 prosenttia oli väitteestä ”eläinkokeet tulisi asteittain korvata tutkimusmenetelmillä, joissa ei käytetä eläimiä hyväksi” osittain (30 %) tai täysin (48 %) samaa mieltä.

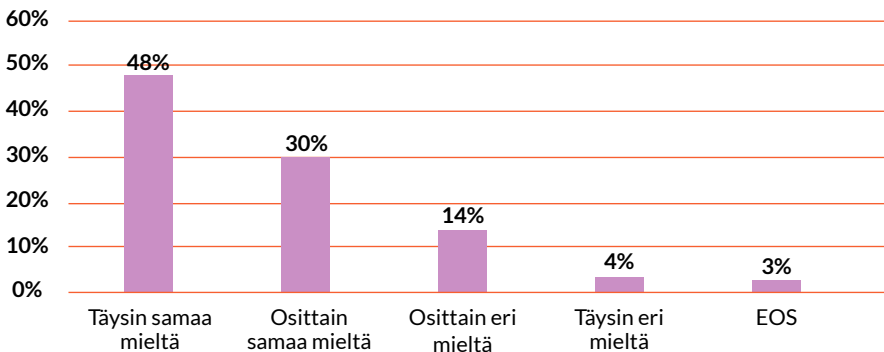
Lihan kokonaiskulutuksen vähentäminen sai kyselyn vastaajien enemmistöltä kannatusta.

8. Lihan kulutuksen vähentäminen

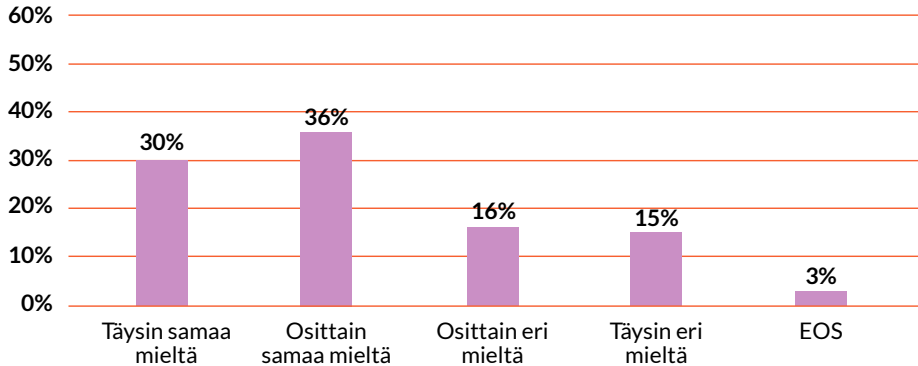
Lihan kokonaiskulutus on ollut keskustelussa muun muassa Marinin hallituksen ilmastavoitteiden yhteydessä. Hallitusohjelmassa mainitaan kasviperäisen tuotannon lisääminen.

Lihan kokonaiskulutuksen vähentäminen sai kyselyn vastaajien enemmistöltä kannatusta. Vastajista 66 prosenttia oli väitteestä ”lihan kokonaiskulutusta tulisi vähentää eläintuotannon aiheuttaman ilmastomuutoksen ja luonnonvaraisten lajien kadon torjumiseksi” osittain (30 %) tai täysin (36 %) samaa mieltä.

”Eläinkokeet tulisi asteittain korvata tutkimusmenetelmillä, joissa ei käytetä eläimiä hyväksi”

”Lihan kokonaiskulutusta tulisi vähentää eläintuotannon aiheuttaman ilmastomuutoksen ja luonnonvaraisten lajien kadon torjumiseksi”

Tulosten analyysi

Eläinoikeusgallupin vastaukset tukevat aiempaa käsitystä, jonka mukaan eläinten kohtelu on suomalaisille tärkeä asia. Vuonna 2016 julkaistun Eurobarometrin mukaan 90 % suomalaisista haluaa, että tuotantoeläimiä suojeltaisiin nykyistä paremmin. Suomalaisista 99 % ilmoitti tuolloin pitävänsä eläinten hyvinvointia tärkeänä asiana.

Gallupin kysymyksistä selvästi positiivisimman vastauksen (85 % puolesta) tuotti kysymys eläinten oikeudesta lajityypilliseen käyttäytymiseen. Tällä tuloksella on paljon merkitystä esimerkiksi eläinsuojelulainsäädännön muuttamisen kannalta. Eläinsuojelulaki rajoittaa nykyisellään huomattavasti eläinten lajityypillistä käyttäytymistä esimerkiksi liikkumisen estävillä rakenteilla. Myös eläinten oikeuksiin perustuva itseisarvon kirjaaminen lakiin sai gallupissa jopa yllättävän paljon tukea. Tuki on

merkittävää erityisesti, kun ottaa huomioon, että eläinten oikeudet on ollut hyvin polarisoitunut käsite Suomessa vielä 1990-luvulla.

Heikoimman enemmistön kyselyssä saivat lihan kokonaiskulutuksen pienentäminen (66 %) ja maataloustukien suuntaaminen kasviperäisen tuotannon kehittämiseen lihatuotannon sijaan (53 %). Kasvissyönti on poliittisesti jonkin verran polarisoitunut ilmiö ja se saattaa näkyä myös näissä vastauksissa. Eläintuotantoon liittyvät kysymykset muuttuvat helposti tulehtuneiksi. Ne voivat yhdistyä vastaajien mielissä kaupunkiväestön ja maaseudun väestön tai liberaalien ja konservatiivien vastakkainasetteluun.

Kasvissyönti on poliittisesti jonkin verran polarisoitunut ilmiö ja se saattaa näkyä myös näissä vastauksissa.

Myös eläinkokeiden asteittaista korvaamista muilla tutkimusmenetelmillä tuki moni vastaaja (78 %). Kysely on teetetty aikana, jolloin koronaviruspandemia ja rokotukset ovat olleet paljon esillä. Tulos kertoo, että eläinkokeet koetaan moraalisesti hyvin ongelmallisiksi siitkin huolimatta, että lääketiede nojaa niihin tällä hetkellä vielä voimakkaasti.

Turkistarhauksen osalta gallupin tulokset ovat linjassa viime vuosina tehtyjen gallupien kanssa. Turkistarhauksen kieltoa kannattaa eri kyselyjen mukaan noin 40–60 prosenttia suomalaisista riippuen siitä, millaisia muita vaihtoehtoja kyselyssä tarjotaan. Selvää on, että turkistarhojen oloihin halutaan huomattavia parannuksia, mikäli tarhauksen annetaan jatkaa.

Eläinten määrät ja kohtelu

Tähän osioon on koottu tietoa ihmisen käyttämien muiden eläinlajien tilanteesta Suomessa. Sen on tarkoitus antaa muutamalla silmäyksellä tietoa lukijalle eläinten kohtelusta tuotannossa. Tieto on kerätty useista eri lähteistä ja lähteinä on käytetty uusinta saatavilla olevaa dataa. Se antaa yleiskuvan eläinten määristä eri tuotannon aloilla. Samalla annetaan tarkempaa tietoa joidenkin eläinlajien kohtelusta perustuen nykyiseen lainsäädäntöön ja yleisiin käytäntöihin. Tarkastelu painottuu ruoantuotantoon, jonka lisäksi on tarkasteltu eläinkokeita ja turkistarhausta. Osio sisältää lisäksi tietoa kasvissyönnistä.

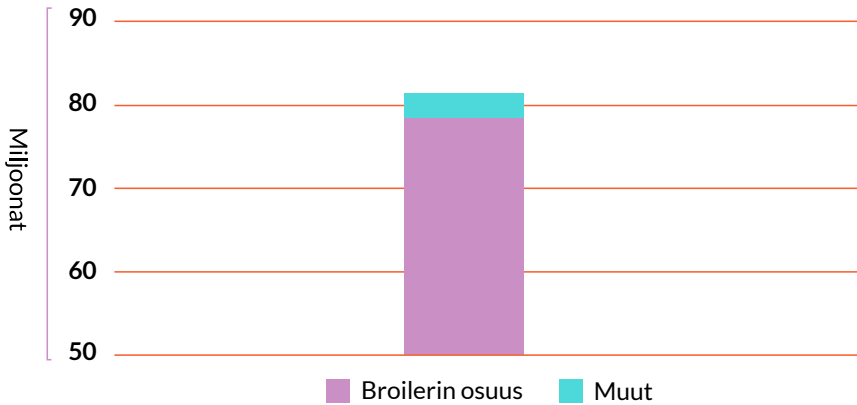
Teurastukset

Teurastettujen eläinten määrät antavat tarkimman kuvan suomalaisen eläintuotannon kokoluokasta vuositasona. Suomessa teurastettujen eläinten yhteenlaskettu määrä oli vuonna 2019 noin 81,4 miljoonaa yksilöä. Luku on kasvanut edellisestä vuodesta noin 2 miljoonaa. Suomessa teurastetuista eläinyksilöistä noin 96 prosenttia on broilereita.

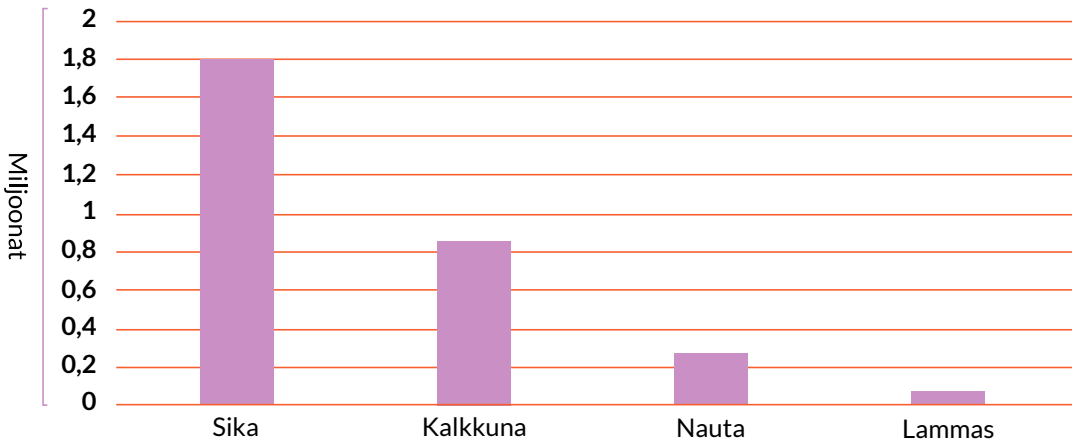
Vuonna 2019 suomalaisissa teurastamoissa teurastettiin muun muassa noin 78,4 miljoonaa broileria, 1,8 miljoonaa sikaa, 850 000 kalkkunaa ja 270 000 nautaa.

Näiden 81,4 miljoonan eläinyksilön lisäksi turkistarhoilla tapetaan vuosittain 3–4 miljoonaa eläintä ja eläinkoelaitoksissa joitakin satoja tuhansia. Munantuotannon yhteydessä syntyviä kukkotipuja tapetaan lisäksi noin 1–2 miljoonaa. Kalankasvatuksessa ei tilastoida eläinyksilöitä vaan kilomääriä. Vuoden 2019 15,3 miljoonan kilon kasvatetun kalan voidaan varovaisesti arvioida koostuvan yli 7 miljoonasta eläinyksilöstä. Kaiken kaikkiaan eläintuotannossa siis kuolee Suomessa vuosittain yli 90 miljoonaa eläinyksilöä.

Teurastettujen eläinyksilöiden määrä vuonna 2019

Teurastettujen eläinyksilöiden määrä vuonna 2019, muut kuin broileri

Tilakoot ja eläinten jalostus

Eläinten kohtelusta tekee teollista toimintaa erityisesti sen laajuus. Mielikuvamme eläin-tuotannosta liittyvät usein Suomen agraariseen menneisyyteen, jolloin tilakoot olivat huomattavasti nykyistä pienempiä. Esimerkiksi broileritiloilla elää nykyisin keskimäärin 60 000 lintua. Turkistarhoilla tuotetaan vuosittain yli 4 000 pentua tilaa kohti. Sikatilan keskimääräinen eläinmäärä on lähes 1 100 sikaa. Maitotilojen koko oli vuonna 2019 noin 45 lehmää, ja luku kasvaa nopean rakennemuutoksen seurauksena.

Eläinten jalostuksella on vaikutettu siihen, paljonko yksittäinen eläin tuottaa. Tilakoon rinnalla on siis hyvä tarkastella myös eläinten tuotosta. Esimerkiksi äärimmilleen jalostettu suomalainen broileri kasvaa täyteen kokoonsa muutamassa viikossa. Viikkojen aikana sen paino jopa 50-kertaistuu muutamasta kymmenestä grammasta kahteen kilogrammaan. Yksittäisen lypsylehmän maidon tuotos on noin 8 800 litraa lehmää kohti. Luku

on miltei kymmenkertaistunut 100 vuoden aikana. Luku on kaksinkertaistunut vuodesta 1980.

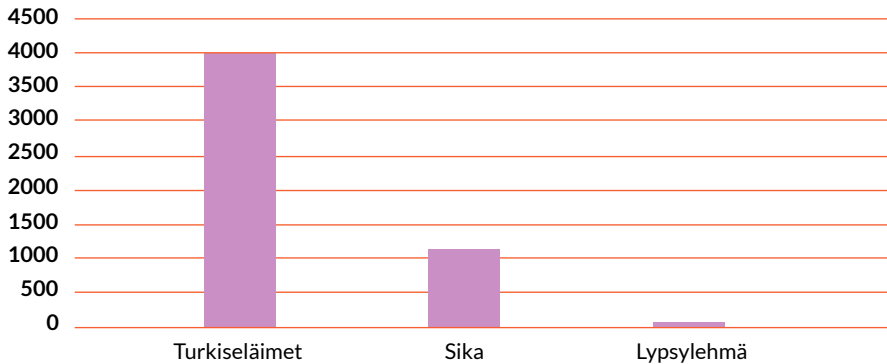
Turkiskettujen nahan koko on herättänyt viime vuosina paljon keskustelua niin kutsutun jättikettukohun yhteydessä. Kettujen kokoa voi seurata nahkojen kokoluokan avulla. Kuten Sini Viksten kirjoittaa pro gradu -työssään vuonna 2018, “[n]ahkojen koon kasvua kuvaa se, että alkuperäiseen pituusluokitteluun (luokat 0, 1, 2, 3 ja 20) on jouduttu lisäämään luokat 30 (vuonna 1988), 40 (1997) ja 50 (1999)”. Pienimmässä luokassa nahan pituus on 97,1–106,0 cm ja aiemmassa suurimmassa luokassa 20 nahan pituus oli 106,1–115,0 cm. Vuoden 2021 maaliskuun Saga Fursin huuto-kaupassa oli tarjolla noin 175 000 nahkaa sinikettujen suurimmasta kokoluokasta 60 (yli 142 senttimetriä).

Kaiken kaikkiaan eläintuotannossa siis kuolee Suomessa vuosittain yli 90 miljoonaa eläinyksilöä.

■ Eläinmäärä per tila esimerkkieläimillä

Eläinmäärä per tila esimerkkieläimillä, muut kuin broileri

Lihan- ja maidonkulutus (nykyhetki ja trendit)

Tässä osiossa tarkastellaan eläinperäisten tuotteiden, erityisesti lihan ja maidon kulutusta ja sen muutoksia. Samalla tarkastellaan kasvis-syönnin yleisyyttä.

Lihan kulutus

Lihan kokonaiskulutus on kasvanut Suomessa koko 1900-luvun jälkipuoliskon ja 2000-luvun alun. Se kääntyi kuitenkin laskuun vuonna 2019. Luullista lihaa kulutettiin henkilö kohti 79,8 kilogrammaa vuonna 2019, kun vuonna 2018 sitä kulutettiin 81,3 kilogrammaa. Luutonta syötävää lihaa on tästä määrästä noin puolet eli noin 40 kilogrammaa henkilöä kohti. Vuotta 2020 koskevan ennakkotiedon mukaan lihankulutus säilyi entisellään Suomessa vuonna 2020.

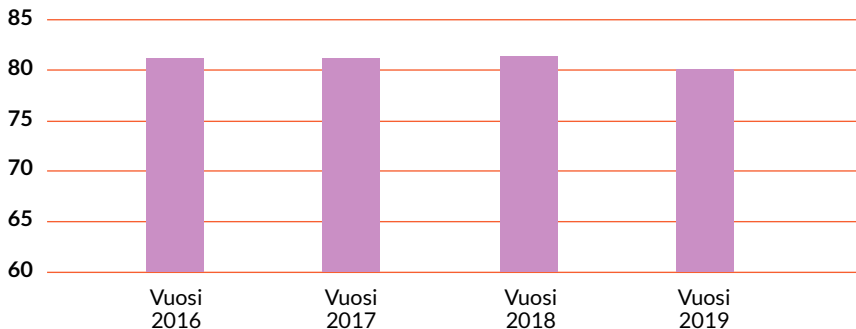
Maidon kulutus

Suomi on mielikuvissamme maidonjuojien maa ja lehmänmaidolla on vankka asema esimerkiksi kouluruokailussa. Lehmänmaidon kokonaiskulutus on kuitenkin ollut laskussa jo pitkään samalla, kun kasvimaitojen suosio lisääntyy.

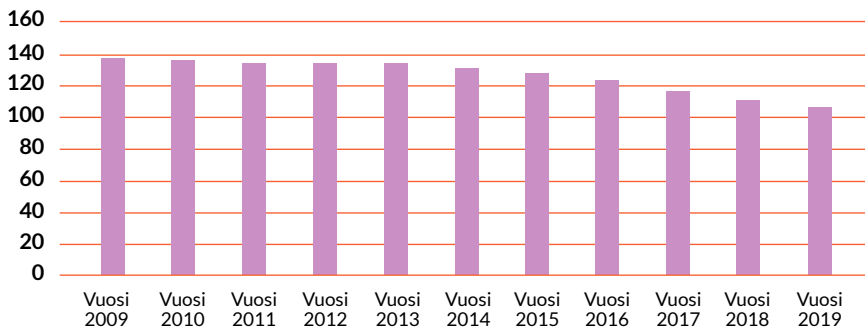
Maidon kulutus henkeä kohti on vähentynyt erityisesti vuodesta 2012 eteenpäin jokaisena tarkasteluvuonna. Vuonna 2012 kulutettiin 133,9 kg lehmänmaitoa henkilöä kohti, kun vuonna 2019 kulutus oli enää 104,9 kilogrammaa. Suurin pudotus oli 5,8 kilogrammaa henkilöä kohti vuosien 2017 ja 2018 välillä.

Maidon kulutus henkeä kohti on vähentynyt erityisesti vuodesta 2012 eteenpäin jokaisena tarkasteluvuonna.

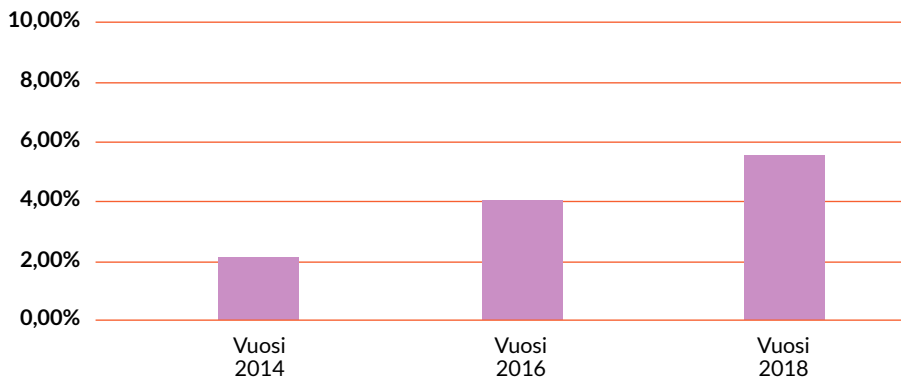
■ **Lihan kokonaiskulutus (kilogrammaa per henkilö)**

■ **Maidon kulutus (kilogrammaa per henkilö vuodessa)**

■ **Vegaaninen ja/tai vegetaarinen ruokavalio, %-osuus väestöstä**

Kasvisruokabuumi

Niin sanottu vegebuumi on herättänyt viime vuosina paljon keskustelua. Kuten Salla Tuomivaara osoittaa tämän raportin toisessa artikkelissa, kasvisruoan näkyvyys ja hyväksyttävyyys on suuri eläinoikeusliikkeen saavutus. Mitä kasvisruokavalion yleisyydestä sitten voidaan sanoa tilastojen valossa? Tutkija Pia Jallinojan mukaan vegebuumi on todellinen ilmiö. Kasvisruokailu ei kuitenkaan ole erityisen yleistä. Hän kirjoittaa koontiartikkelissaan ”Mitä kyselytutkimukset paljastavat kasvisruokavalioiden suosiosta Suomessa” seuraavasti:

”Tämän katsauksen tulokset vuosien 2014–2018 osalta viittaavat siihen suuntaan, että samaan aikaan, kun mediassa ja sosiaalisessa mediassa vegaaniseen syömiseen liittyvä aktiivisuus kasvoi, aikaisempaa suurempi osuus suomalaisista alkoi noudattaa vegaanista, vegetaarista tai punaista lihaa välttävää ruokavaliota. Näiden ruokavalioiden – erityisesti vegaanisen ruokavalion – noudattajien määrä oli hyvin alhainen vielä vuonna 2014, ja kasvusta huolimatta osuudet ovat vielä vuonna 2018 alhaisia.”

Vegaanista tai vegetaarista ruokavaliota noudatti 5,5 prosenttia väestöstä vuonna 2018. Alhaista lukua voi kuitenkin selittää niin kutsutun ”fleksaamisen” yleistyminen, eli kasvispainotteisen ruokavalion, joka sisältää ajoittain myös lihaa. Jallinoja tarkentaa vielä, että ilmiö on sukupuolittunut:

Vegaanista tai vegetaarista ruokavaliota noudatti 5,5 prosenttia väestöstä vuonna 2018.

”Ikäryhmittäinen tarkastelu osoittaa, että nuorten naisten parissa suosio on selvästi näitä keskiarvoja korkeampi. Naiset noudattavat miehiä useammin sekä kasvisruokavaliota että vegaanista ruokavaliota – ja ruokavaliota, joka ei sisällä punaista lihaa.”

Esimerkiksi 15–24-vuotiaista naisista vegetaarista tai vegaanista ruokavaliota noudattaa 16,9 prosenttia, kun taas 45–54-vuotiaista miehistä näin tekee alle prosentti. Vegetaarisen ja vegaanisen ruokavalion yleisyys on suurempi nuoremmissa ikäluokissa sekä miesten että naisten osalta.

Eläinten kohtelu eri tuotannon aloilla ja lainsäädännössä

Tässä osiossa tarkastellaan eläinten oloja Animalian päätoimintakohteiden osalta, eli miten Suomessa kohdellaan koe-eläimiä, turkiseläimiä ja tuotantoeläimiä.

Eläinkokeet

Vuonna 2019 Suomessa tehtiin eläinkokeita yhteensä 98 457 koe-eläimellä. Eläinkokeessa tuotetaan vähintään neulanpistoon verrattavaa kipua, tuskaa, kärsimystä tai pysyvää haittaa. Muuten kuin eläinkokeissa käytettiin 162 040 eläintä. Muun käytön tilastoihin lasketaan vuoden aikana tapetut eläimet. Muuta käyttöä on esimerkiksi eläinten kasvattaminen tai eläinkantojen ylläpito tutkimuskäyttöä varten sekä eläinten lopettaminen kudosten keräämisen takia.

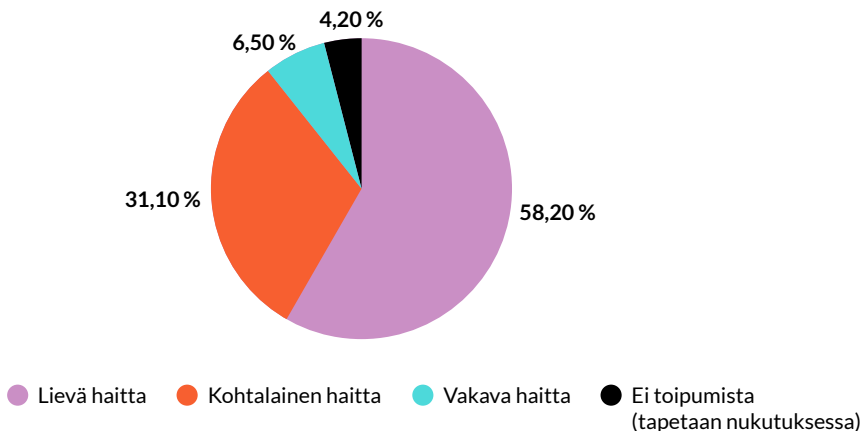
Vuonna 2019 eläinkokeista 58,2 % aiheutti eläimille lievää haittaa, 31,1 % aiheutti kohtalaista haittaa, 6,5 % aiheutti vakavaa haittaa ja 4,2 % toimenpiteistä luokiteltiin luokkaan ei toipumista. Ei toipumista -vakavuusluokka tarkoittaa toimenpiteitä, jotka tehdään nukutetuille eläimille. Eläin tapetaan nukutuksen aikana. Eri toimenpiteiden vakavuudesta voi lukea lisää Laura Uotilan artikkelista tässä raportissa.

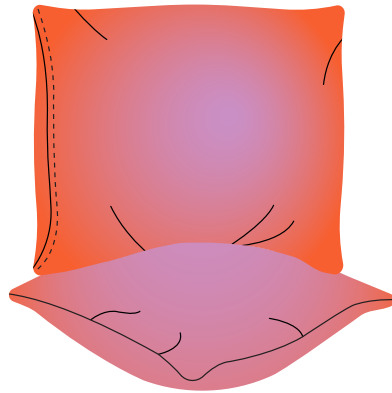
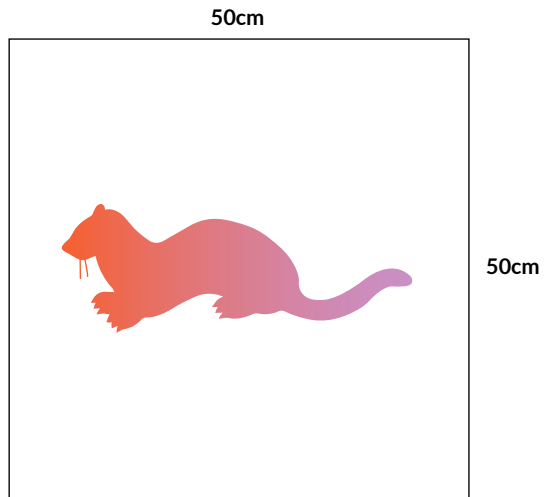
Vuonna 2019 Suomessa tehtiin eläinkokeita yhteensä 98 457 koe-eläimellä.

Turkistarhaus

Suomessa tapetaan vuosittain noin 3–4 miljoonaa tarhattua eläintä niiden turkkien vuoksi. Eniten Suomessa kasvatetaan kettuja ja minkkejä. Suomi ja Puola ovat ainoat EU-maat, joissa lisäksi saa kasvattaa haitalliseksi vieraslajiksi määriteltyä supikoiraa. Eläimet elävät turkistarhoilla verkkopohjahäkeissä ja tapetaan nahkontakaudella yleensä kaasulla tai sähköllä. Turkistarhojen määrä on ollut laskussa vuosikymmenten ajan. Tällä hetkellä tarhoja on alle 900, kun 1980-luvulla niitä oli yli 5000. Eläinten kasvatusmäärät eivät ole laskeneet samassa suhteessa kuin tarhat, sillä tarhojen koot ovat kasvaneet eläinmäärän kutistuessa.

Eläinkokeiden vakavuusasteen prosenttiosuus vuonna 2019

Minkki elää suurimman osan elämästään häkissä, jonka pinta-ala on samankokoinen kuin tavallinen sohvatyyny.

Eläinten olot ja laki

Eläinten oloja Suomessa säätelee eläinsuojelulaki, joka uudistetussa muodossaan tulee olemaan ”laki eläinten hyvinvoinnista”. Lisäksi on joukko asetuksia, jotka tekevät tarkennuksia tiettyjen eläinryhmien kohteluun. Käytännössä lait mahdollistavat eläinten käyttämisen ihmisen hyödyksi taloudellisen toiminnan osana. Eläinsuojelulaissa eläimiä kohdellaan omaisuutena, jolla on jotain oikeuksia. Eläimillä ei ole esimerkiksi oikeutta elää elämänsä loppuun saakka, oikeutta koskemattomuuteen tai oikeutta vapauteen. Eläinten laissa nauttimat oikeudet eivät ole rinnastettavissa ihmisen perusoikeuksiin suppeutensa takia. Niillä on kuitenkin oikeuksia liittyen virikkeisiin, ravintoon ja pitopaikan olosuhteisiin.

Broilereita saa Suomessa pitää yli 20 eläinyksilöä yhtä neliometriä kohden.

Eläinlaki ja asetukset mahdollistavat, että eläimiä saa Suomessa kasvattaa häkeissä, jotka estävät eläinten liikkumisen. Erityisesti emakkohäkit ja parsinavetat estävät emakoiden ja lypsylehmien liikkumista tehden esimerkiksi kääntymisestä mahdotonta. Emakkohäkeissä, eli tiineytys- ja porsitushäkissä, emakko pidetään metalliputkista koostuvilla häkkirakenteilla paikoillaan noin puolet sen

elinajasta. Parsinavetassa eläin kytketään kauklastaan kiinni kääntymisen estäviin metallirakenteisiin. Parressa elävillä lehmillä on 60 päivän ulkoiluoikeus. Viimeinen saatavilla oleva tarkka tieto on vuodelta 2010, jolloin parsinavetoissa eli noin 45 prosenttia kaikista lypsylehmistä. Parsinavetoiden määrä vähenee koko ajan ja esimerkiksi Valion mukaan enää alle kolmannes sen sopimustilojen lypsylehmistä elää parsinavetoissa. Munijakanoista lähes 60 prosenttia elää edelleen virikehäkeissä, vaikka kaikki suuret kauppa- ja siirtymään häkittömästi kasvatettujen kanojen muniin.

Kasvatustiheys on merkittävä eläinten hyvinvointikysymys. Broilereita saa Suomessa pitää yli 20 eläinyksilöä yhtä neliometriä kohden. Kalankasvatuksessa ei säädetä tarkoilla luvuilla siitä, miten tiheästi kalalajeja saa kasvattaa. Asetus vaatii ainoastaan, että ”kasvatustiheys ei saa olla niin suuri, että se vaarantaa kalojen hyvinvoinnin ja terveyden.”

Turkiseläimiä koskevassa asetuksessa säädetään häkkien minimipinta-alasta. Täysikasvuista eläintä koskevat vaatimukset ovat seuraavat: Minkki ja hilleri 0,255 m², kettu ja supikoira 0,8 m².

Elävien eläinten vientimäärät

Suomesta vietiin noin 18 000 elävää eläintä muihin EU-maihin viimeisenä saatavilla olevana tarkasteluvuotena 2018. Määrä on pieni verrattuna moniin muihin EU-maihin. Suomesta on viety viime vuosina myös eläviä

kettuja siitospeläimiksi Kiinan turkistarhoille, mutta eläinten tarkkoja lukumääriä ei ole saatavilla tilastointipuutteiden vuoksi. Eläinkuljetuksiin liittyy merkittäviä hyvinvointiongelmia, kuten eläinten stressiä, ahdasta liikkumatilaa, puutteita juomaveden saannissa ja kuumuutta.

Lopuksi

Tämä koontiartikkeli antaa joukon numeroita eläinten kohtelusta sekä suomalaisten nykyisistä näkemyksistä eläinten kohtelun suhteen. Se ei kuitenkaan tarjoa mahdollisuuksia todeta, onko joku tietty luku paljon vai vähän tai millaista kärsimystä eläimet kokevat. Näiden kysymysten osalta tilastot vaativat tulkintaa.

Eläinten oikeuksien ymmärtäminen edellyttää numeraalisen tiedon lisäksi myös ymmärrystä yhteiskunnallisista suhteista sekä kokemuksellisempaa kurottamista eläinten

maailmaan. Numeroilla on oma tehtävänsä, mutta niiden mahdollisuudet ovat rajalliset. Esimerkiksi 78 miljoonan tapetun broilerin yksilöllisyyden ymmärtäminen saattaa jopa vaikeutua eläinten määrää ajateltaessa. Juuri tämän takia tämän raportin muissa artikkeleissa tarkastellaan tarkemmin tiettyjä tuotannon aloja ja eläinten kohtelua koskevia ongelmia.

Tilastot antavat kuitenkin käsityksen tuotannon skaalasta. Samalla saadaan käsitys siitä, miten valtavaa joukkoa eläinyksilöitä esimerkiksi lakimuutokset koskevat. Mikäli kaikille tuotantoeläimille myönnetään uusia oikeuksia, se voi potentiaalisesti muuttaa lähes 90 miljoonan eläimen elämän vuosittain. Paradoksaalisesti kuitenkin eläinten oikeuksien säätäminen voi tarkoittaa myös eläinyksilöiden määrän pienentymistä, mikäli eläimiä ei enää kasvateta tiettyä tuotannonalaa varten. Näin ollen eläinten oikeuksien laajentuminen voisi tarkoittaa, että Suomessa vuosittain tapettavien eläinten määrä voisi pudota jopa kymmenillä miljoonilla.

■ Suomesta EU-maihin kuljetettujen elävien eläinten määrä vuonna 2018

LÄHTEET

Eläinten hyvinvointikeskus, Kana ja broileri tuotanto-eläiminä. Verkkolähde: <https://www.elaintieto.fi/kana/kana-ja-broileri-tuotantoelaimina> Haettu 9.2.2021.

Euroopan komissio (2016) Special Eurobarometer 442 - Attitudes of Europeans towards Animal Welfare. Verkkolähde: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/71348> Haettu 9.2.2021.

Euroopan komissio (2018) TRACES data-Animals traded between Member States in 2018. Verkkolähde: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ahsc_report_2018_en.pdf Haettu 9.2.2021.

Finlex, Eläinsuojelulaki. Oikeusministeriö. Verkkolähde: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247> Haettu 9.2.2021.

Finlex, Valtioneuvoston asetus turkiseläinten suojelusta. Oikeusministeriö. Verkkolähde: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111084> Haettu 9.2.2021.

Finlex, Valtioneuvoston asetus viljeltävien kalojen suojelusta. Oikeusministeriö. Verkkolähde: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100812> Haettu 9.2.2021.

Jallinoja, Piia (2019) Mitä kyselytutkimukset paljastavat kasvisruokavalioiden suosiosta Suomessa?. Versus. Verkkolähde: <https://www.versuslehti.fi/kriittinen-tila/mita-kyselytutkimukset-paljastavat-kasvisruokavalioiden-suosiosta-suomessa/> Haettu 9.2.2021.

Lihatiedotus (2021) Lihankulutus Suomessa. Verkkolähde: <https://www.lihatiedotus.fi/tilastotietoa/lihankulutus-suomessa.html> Haettu 9.2.2021.

Luke (2020) Ruoka- ja luonnonvaratilastojen e-vuosikirja 2020. Verkkolähde: https://stat.luke.fi/sites/default/files/luke-luobio_106_2020_0.pdf Haettu 9.2.2021.

Luke, Tilastotietokanta - Elintarvikkeiden kuluksen henkeä kohti 1950- (kg/vuosi). Verkkolähde: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_08%20Muut_02%20Ravintotase/03_Elintarvikkeiden_kulutus_50.px/table/tableViewLayout1/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db Haettu 9.2.2021.

Luke, Tilastotietokanta-Lihantuotanto muuttujina Vuosi, Muuttuja ja Laji. Verkkolähde: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_06%20Lihantuotanto/02_Lihantuotanto_teurastamoissa_v.px/table/tableViewLayout1/ Haettu 22.2.2021.

Luke (2020) Vesiviljely 2019. Verkkolähde: <https://stat.luke.fi/vesiviljely> Haettu 9.2.2021.

Ruokatieto Yhdistys ry (2021) Sika. <https://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatus/ruokaketju-ruuan-matka-pelloilta-poytaan/maatila/kotielaimet/sika> Haettu 9.2.2021.

Saga Furs 2021, BREAKDOWN, Blue Fox Regular. Verkkolähde: <https://sagaext2prodreports.blob.core.windows.net/publicpdf/mar21-breakdown-fox-blue-fox-regular.pdf> Haettu 22.2.2021.

Valio (2021) Lehmien liikkuminen. Verkkolähde: <https://www.valio.fi/vastuullisuus/elainten-hyvinvointi/lehmien-liikkuminen/> Haettu 9.2.2021.

Viksten, Sini (2018) Sinikettujen rehunkäytön ja koon valinta painoindeksin avulla. Helsingin yliopisto. Verkkolähde: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236098/Viksten_Sini_Pro_gradu_2018.pdf?sequence=2&isAllowed=y Haettu 9.2.2021.

The background features stylized, colorful illustrations of animals. On the left, there is a pink pig-like face with two small black dots for eyes. On the right, there is a purple animal with its arms extended. The background is composed of various colored shapes in shades of orange, purple, teal, and pink.

Lobbauksen voima – **Miten eläinoikeus- tavoitteita estetään toteutumasta**

Veikka Lahtinen

” Jos joku toivottu kansanedustaja ei tule paikalle MTK:n kahveille, hänelle soiteetaan, että missäs olet”.

Näin eräs viestintäyrittäjien lobbari kuvaili minulle kerran Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:n vaikuttamistoimintaa. MTK on yli satavuotias järjestö, joka perustettiin 1917 edustamaan viljelijöiden elinkeinoammatti- ja työnantajajärjestöjen rinnalle. Järjestöä pidetään vahvana suomalaisen eläintuotannon puolesta puhujana, joka saa myös äänensä kuuluviin.

MTK:n valta on Suomen eläinasioissa merkittävä. Myös sen jäsenjärjestö Suomen Turku-eläinten Kasvattajain Liitto STKL käyttää eläinasioissa merkittävää valtaa.

Mutta millaista on näiden järjestöjen poliittinen valta käytännössä? Millaisia tavoitteita ne ajavat ja kuka niitä kuuntelee?

Suuri MTK ja tehokas STKL

MTK:n vuoden 2017 toimintakertomuksesta saa summittaisen kuvan järjestön koosta ja toiminnasta. Vuonna 2017 MTK:lla oli 316 000 henkilöjäsentä ja sen keskusliitossa työskenteli 90 ihmistä. Edunvalvonnan kulut olivat 11,77 miljoonaa euroa.

Lähes 12 miljoonaa euroa vuodessa pelkkään lobbaamiseen kuulostaa valtavalta summalta Suomen kokoisessa maassa. Suomalaisien eläinasiajärjestöjen yhteenlaskettu vuoden lobbausbudjetti lienee noin miljoonan euron luokkaa. Mutta sisältyykö siihen jokin periaatteellinen ongelma, että maataloustuot-

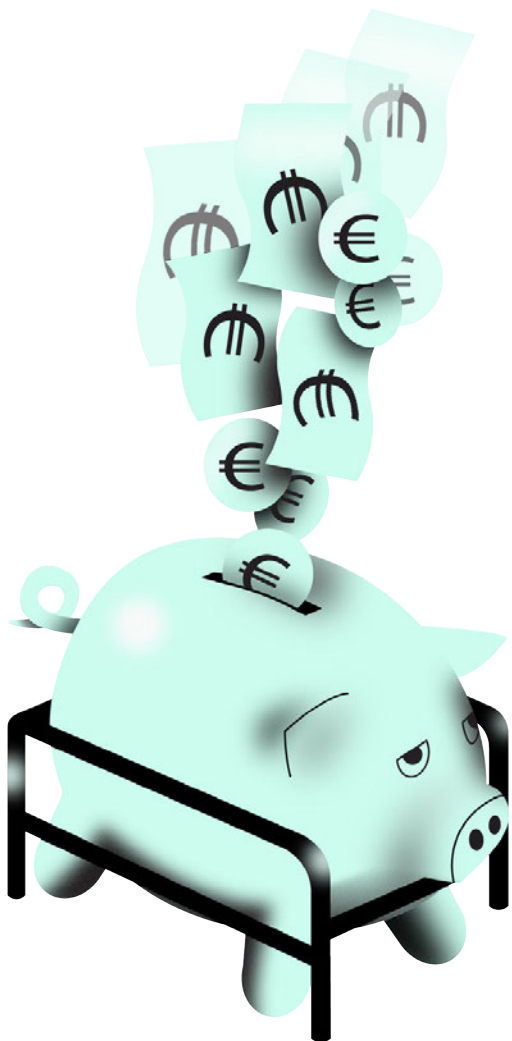
tajat järjestäytyvät puolustamaan omaa etuaan? Ei välttämättä. Suurin MTK:ta ja STKL:ää kohtaan esitetty kritiikki ei koske sitä, että ne puolustavat turkisalalan ja muun eläintuotannon tuottajien asemaa. Kritiikki koskee ennemmin niitä eläimiin ja ilmastoon kytkeytyviä tavoitteita, joita liitot ajavat. Tuottajien etu on viime vuosina näyttänyt yhä useammin asettuvan suoraan ristiriitaan eläinten hyvinvoinnin ja ilmaston kanssa.

STKL on osa FIFURia, joka on suomalaisten turkistuottajien, huutokauppayrityksen ja tutkimuksen yhteiskonserni. STKL työllistää 11 ihmistä ja edunvalvontaan se kulutti vuonna 2019 noin miljoona euroa. Turkisalalan edunvalvontabudjetti on hyvin pieni verrattuna MTK:hon, mutta ala on onnistunut tavoitteissaan tehokkaasti. Turkistarhauksen säätely perustuu Suomessa pitkälti alan omavalvontaan. Tarhausta koskevan lainsäädännön muuttaminen on osoittautunut erittäin haasteelliseksi, sillä tuottajien edustajia kuunnellaan politiikassa tarkasti.

Lähes 12 miljoonaa euroa vuodessa pelkkään lobbaamiseen kuulostaa valtavalta summalta Suomen kokoisessa maassa.

Eduskunta kuuntelee

MTK:n kaltaisella maatalouselinkeinon yleisjärjestöllä on luonnollisesti moninaisia tavoitteita, joista suurin osa tuntuu melko harmittomilta. Järjestö ajaa suomalaisen ruoan arvostusta ja vientiä sekä tuottajien riittäviä korvauksia uusista viljelyä koskevista lakivaatimuksista. Samoin STKL tavoittelee turkistuottajilleen mahdollisuuksia selvitä tiukoissa taloudellisissa oloissa.

Järjestöillä on kuitenkin myös suoraan eläinten oloja ja ilmastoa koskevia tavoitteita, jotka ovat herättäneet kysymyksiä viime vuosina. MTK on mainostanut kotimaisen lihan syömistä ilmastotekona nuorille kaupunkilaisille. Kampanjointi on noudattanut linjaa, jonka mukaan suomalainen tuotanto poikkeaa muusta maailman tuotannosta eettisyydellään, puhtaudellaan ja ilmastoystävällisyydellään. Vastaavaa markkinointia harjoitetaan myös muissa maissa paikallisen eläintuotannon puolesta. Samoin STKL on panostanut paljon tuotannon eettisyyttä painottavaan viestintään.

MTK:lla ja STKL:llä on vahva ote eduskunnasta. Helsingin sanomien vuonna 2013 julkaiseman selvityksen mukaan MTK kutsuttiin eduskunnan valiokuntien kuultavaksi lähes tuhat kertaa vuosina 1998–2013. Vuonna 2019 eduskuntaan valittiin Maaseudun tulevaisuus-lehden mukaan 27 MTK:n taloudellisesti tukemaa ehdokasta ja MTK:n jäsentä. Toisin sanoen ainakin 13,5 prosenttia kansanedustajista on MTK:n jäseniä. MTK nojaa keskustapuolueeseen, jonka istuvista kansanedustajista 16 sai

MTK:n taloudellista tukea vaaleissa.

Tuottajajärjestöjen ääni kuuluu eduskunnassa ennen kaikkea sanattoman poliittisen sopimuksen myötä: tuottajia kuunteleva puolue keskusta on miehittänyt eläinasioista päättävän maa- ja metsätalousministeriön sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan.

Maatalousministerinä on toiminut vuodesta 2017 maitotilallinen **Jari Leppä**, ja maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja on lihatuottaja **Anne Kalmari**. Hallitus on välissä vaihtunut, mutta uusi punavihreä hallitus jatkoi Lepän edellisen hallituksen pestiä ministerinä. Valiokunnan puheenjohtajuuskin säilyi. Tämä ei ole yllätys. Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja on ollut keskustalainen (aiemmin nimellä Maalaisliitto) viimeiset 100 vuotta yhtäjaksoisesti aina vuodesta 1920. Viimeisten 50 vuoden aikana maatalousministerinä on toiminut 13 kertaa keskustalainen, 4 kertaa kokoomuslainen, 4 kertaa sitoutumaton ammattiministeri ja kerran demari.

Seuraavassa esitellään neljä tapausesimerkkiä MTK:n ja STKL:n lobbauksen mahdollisista tuloksista. Esimerkeissä tarkastellaan järjestöjen viestien yhteneväisyyttä eduskunnassa ja EU:ssa käytyjen keskustelujen kanssa. Kaikki esimerkit eivät todista suoraa syy-seuraus-yhteyttä lobbauksen ja tehtyjen päätösten välillä. Niistä voi tehdä kuitenkin varovaisia päätelmiä siitä, kuinka hyvin liitot ovat edustettuna politiikan ylimmillä tasoilla niin tehdyissä päätöksissä kuin poliitikkojen puheenvuoroissa.

Esimerkki 1, MTK: eläinlakikannat eduskunnassa

MTK on keskittynyt viime vuosien vaikuttamistyössään muun muassa eläinsuojelulakiin. Järjestö on vastustanut kannanotoissaan hyvinvointiparannuksia, kuten parsinavetoiden ja emakkohäkkien täyskieltoa.

Vuonna 2018 eduskunnan käsittelyyn tuli eläinsuojelulain luonnos, joka olisi jättänyt uusien parsinavetoiden rakentamisen sekä porsitushäkkien käytön lailliseksi. Lakiesitys keräsi paljon kritiikkiä. Esimerkiksi vihreiden **Emma Karin** mukaan MTK oli saanut ”kaikki tavoitteensa läpi”. Lain valmistelu raukesi **Juha Sipilän** hallituksen eropyyntöön keväällä 2019.

Toisin sanoen ainakin 13,5 prosenttia kansanedustajista on MTK:n jäseniä.

MTK tiedotti eläinsuojelulakia koskevista kannoistaan vuonna 2017. Tiedotteessa korostettiin, että parsinavetoiden ja porsitushäkkien kieltolaki ei ole tarpeellinen. Lisäksi kirjoituksen mukaan hyvinvointivaatimuksen liialliset tiukennukset johtaisivat Ruotsin tielle, eli tuontiin heikompien lakien maista. Väite Ruotsin tiestä on osoitettu toisaalla myytiksi. MTK:n puheenjohtaja **Juha Marttila** korosti lisäksi vuonna 2017 julkaistussa eläinsuojelulakia käsittelevässä blogitekstissään, että

Suomessa ”maatilojen eläimet voivat hyvin verrataanpa tilannetta mihin maahan tahansa”. Marttila kuvaa Suomea eläinasioissa ”maailman parhaaksi”.

Kun eduskunta keskusteli vuoden 2018 lokakuussa eläinsuojelulain luonnoksesta, monet väitteet mukailivat MTK:n linjauksia.

Esimerkiksi kokoomuksen **Markku Eestilä** vetosi omaan kokemukseensa parsinavetoista: ”Mutta minä olen kyllä urani aikana nähnyt kymmeniätuhansia lehmiä parressa ja minä olen nähnyt aika hyvinvoivia lehmiä. Ei se välttämättä ole ihan totta sekään, etteivät ne eläimet voisi hyvin, koska aika vaikea on eläimen hyvinvointia loppujen lopuksi mitata.”

Kun eduskunta keskusteli vuoden 2018 lokakuussa eläinsuojelulain luonnoksesta, monet väitteet mukailivat MTK:n linjauksia.

Keskustan **Lasse Hautala** myös puolusti kantaa, että parsinavetoita ei tarvitse kieltää: ”Monissa puheenvuoroissa on nostettu esiin nämä parsinavetat, ja niiden osalta on nyt syytä muistaa se, että uusia parsinavettoja ei Suomessa enää rakenneta.” Samasta syystä kieltöä vastusti myös keskustan **Sirkka-Liisa Anttila**.

RKP:n **Mats Nylund** puhui hyvinvointiparannuksia vastaan samaan tapaan kuin MTK:n tiedote. Nylundkin käytti Ruotsia esimerkkinä: ”Me olemme nähneet varoittavan esimerkin naapurimaassa Ruotsissa, missä laitettiin niin sanottu maailman paras eläinsuojelulaki, joka oli niin kireä, että tuotanto on siirtynyt ulkomaille”.

Moni nosti esiin myös eduskuntaväittelystä, miten hyvin Suomen eläimet voivat ilman eläinasiajärjestöjen vaatimia hyvinvointiparannuksia. Esimerkiksi kokoomuksen **Susanna Koski** totesi, että ”[t]odellakin Suomi on jo nyt maailman edistyksellisin maa, mitä tulee ruoantuotannon laatuvaatimuksiin ja eläinten hyvinvointiin”. ”[M]e olemme maailman tasollakin kärkipäässä ruoantuotannon edellytyksissä –” komppasi keskustan **Antti Rantakangas**.

Esimerkki 2, MTK: **tavoitteena kotimainen liha-** **tuotanto ilmaston-** **muutoksesta riippumatta**

MTK listaa tavoitteekseen suomalaisen ruoan hiilineutraaliuden vuonna 2030. Järjestö ei kuitenkaan pyri suomalaisen lihantuotannon vähentämiseen. Ratkaisua haetaan ennen muuta nurmiviljelystä ja metsien hiilinieluista.

MTK tiedotti tammikuussa 2020 yhdessä Suomen Pihvikarjaliiton, Suomen Maitoyrittäjien ja Suomen Lammasyhdistyksen kanssa valmisteltavasta kansallisesta nurmiohjelmastaan korostaen juuri suomalaisen eläintuotannon erityisyyttä ilmastonäkökulmasta:

”Nurmen laajamittainen käyttö on yksi merkittävimmistä eroista suomalaisen kotieläintuotannon ja globaalin tuotantotavan välillä. Paitsi että nurmella on keskeinen merkitys märehäntäjien rehuna, tuottaa se myös suu-

ren määrän ympäristöhyötyjä. Ympärikuotisen kasvipeitteisyyden ja maaperän kasvukunnan näkökulmasta nurmen merkitys esimerkiksi hiilen sidonnassa on ehdottoman tärkeä.”

Nämä MTK:n viestit näyttävät kuuluvan kansanedustajien puheissa. Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, keskustan **Hannu Hoskonen** kertoi ympäristöaiheisessa täysistunnossa 4.6.2020 seuraavasti: ” — vaikka puhutaan ilmastonmuutoksesta ja hiilen sidonnasta monesti väärinkin tietoja, niin Suomessa on tämä nurmiviljely osattu jo pitkään.”

Saman tapaan kommentoi keskustan **Markus Lohi** toisessa eduskunnan täysistunnossa 25.2.2020: ”Kotimaista ruokaa ja terveellistä ruokaa. – – Jos kotimaisen lihan korvaat kasviksilla tai aletaan rajoittamaan sitä lihantuotantoa, niin miten siinä käy? Se nurmiviljely, johon se perustuu, ne pellot korvataan viljanviljelyllä ja kasvisten viljelyllä, joiden hiilidioksidin sitomiskyky on huomattavasti alhaisempi kuin sen nurmen, ja ero menee niin marginaaliseksi, ettei siihen kannata paukkua tässä salissa käyttää.”

Esimerkki 3, STKL: **Eduskunta kotimaisen turkis- tuotannon puolesta**

Myös turkistuottajien ääni kuuluu eduskunnassa. Suomen nykyisten hallituspuolueiden enemmistö vastustaa turkistarhausta. Hallitusneuvotteluissa turkistarhauksesta ei kuiten-

kaan sanottu sanaakaan. Huhujen mukaan näin tehtiin, jotta keskusta saatiin mukaan vaikeaan hallituskompromissiin.

Hallituksen kuunteleva korva on suunnattu tuottajiin päin.

Alkuvuodesta 2020 maatalousministeri Leppä järjesti pyöreän pöydän keskustelun turkistuottajien taloudellisen ahdingon ratkaisujen pohtimiseksi. Myös loppuvuodesta 2020 käsittelyyn tulossa ollut turkisasetus siirrettiin seuraavalle vuodelle käsiteltäväksi. Epävirallisesti ministeriö kertoi syyksi, että tuottajille ei haluttu aiheuttaa lisää vaatimuksia koronavuotena.

Alkuvuodesta 2020 maatalous- ministeri Leppä järjesti pyöreän pöydän keskustelun turkis- tuottajien taloudellisen ahdingon ratkaisujen pohtimiseksi.

STKL:n keskeiset viestit liittyvät turkistuotteiden ekologisuuteen, eettisyyteen, ilmastoystävällisyyteen ja kestävyteen. Turkisalan kaikkea toimintaa läpileikkaa joukko väitteitä, jotka tiivistetään liiton verkkosivuilla seuraavasti: ”Aito turkis on kestävä, luonnollinen, ekologisesti valmistettu ja kierrätettävä. Kotimainen sertifiointijärjestelmä takaa sen, että turkisten varmistettuun alkuperään voi luottaa.” Ala usein vastustaa eläinten hyvinvointia koskevia parannuksia, koska ne nostavat jo nyt heikosti pärjäävien turkistuottajien kustannuksia, ja korostaa sen sijaan nykyisen tuotannon eettisyyttä ja ekologisuutta.

Turkisalan väitteitä mukailevia puheita kuultiin suoraan kansanedustajien suusta, kun

eduskunta käsitteli uutta eläinlakia syksyllä 2018. Keskustan **Mikko Savola** kommentoi: ”Mitä tulee turkistuotantoon, niin kyllä turkis on ekologinen vaate, tärkeä vientituote meillä. Tämän kaiken lisäksi se on tuote, joka parantaa ympäristöä meillä muun muassa fosforikuor-
maa huomattavasti parantaen ja sitä ympäris-
töjätettä poistaen, mitä teurastamoilta ja niin edelleen tulee.”

STKL on pitänyt omaa sertifiointijärjestelmäänsä paljon esillä. Suomessa tämä järjestelmä perustuu täysin alan omavalvontaan eikä edellytä käytännössä enempää kuin laki. Keskustan **Antti Rantakangas** puolusti oma-
valvontaa samassa istunnossa: ”Ja mitä tulee tähän turkistarhaukseen, niin se on meille tärkeä vientituloja tuova elinkeino, ja täällä turkistarhauksen taso verrattuna moniin, moniin maailman maihin on paljon paremmassa kun-
nossa ja koko ajan tämä elinkeino hoitaa itse, niin kuin pitääkin hoitaa, näitä eettisiä periaatteita ja investointeja.”

Samaa viestiä levitti myös kokoomuksen Susanna Koski: ”– turkistuotannossa on todennäköisesti koko alan edistyneisimmät omat sertifiointijärjestelmät, jotka sisältävät myös ennalta ehkäisevän eläinterveydenhuol-
lon ja lääkintäjärjestelmän.”

**Maa- ja metsätalous-
ministeriön muistio
vuodelta 2017 osoittaa,
että Suomi on neuvotellut
tarhauksen jatkamisesta
”yhteiskunnallisesti
ja taloudellisesti
pakottavista syistä”.**

Esimerkki 4, STKL: Supikoiran tarhaamisen erityislupa

STKL:n ja MTK:n tavoitteet näkyvät myös eurooppalaisella tasolla. MTK:lla asiasta huolehtii Brysselissä oma toimisto, STKL taas on oman lobbauksensa lisäksi keskeinen toimija turkisalan eurooppalaisessa kattojärjestö Fur Europassa.

Kun supikoira lisättiin EU:n haitallisten vieraslajien listalle vuonna 2018, Suomi oli ainoa maa, joka onnistui neuvottelemaan itselleen luvan jatkaa lajin tarhaamista. Maa- ja metsätalousministeriön tiedotteessa kerrottiin aiheesta seuraavasti: ”Supikoira on tärkeä Suomen turkistarhaukselle, minkä vuoksi Suomi on neuvotellut komission kanssa mahdollisuudesta jatkaa tarhausta EU:n vieraslaji-
asetuksen ehtojen mukaisesti.”

Maa- ja metsätalousministeriön muistio vuodelta 2017 osoittaa, että Suomi on neuvotellut tarhauksen jatkamisesta ”yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti pakottavista syistä”. Ministeriö on pyrkinyt sitomaan supikoiran tarhauksen tarhaajien omaan sertifiointiin, joka myös toteutui Suomen saamassa tarhaus-
luvassa.

STKL:n **Marja Tiura** kiittelee yhteistyötä valtion ja turkisalan välillä liiton toimintakertomuksessa: ”Vuoden tärkein ja samalla historiallinen EU-päätös tuli helmikuun 2019 alussa, kun Euroopan komissio antoi Suomelle

30 vuoden poikkeusluvan suomensupin tuotantoon. Vieraslajiasetuksen poikkeusluvan saamiseksi FIFUR teki pitkään töitä yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Suomi on nyt ainoa EU-maa, jossa suomensupia saa kasvattaa.”

Mitä tehdä lobbaukselle?

On selvää, että suomalaiset eläintuottajat ovat taitavia yhteiskunnallisia vaikuttajia ja viestintäviestijä. Tuottajajärjestöt ovat onnistuneet sementoimaan ajattelunsa jopa osaksi Suomen virallista politiikkaa. Tuottajien etu nähdään usein yhtenevänä Suomen edun kanssa.

Viestintälinjaltaan järjestöt noudattavat klassista ”change the conversation” -taktiikkaa. Jos puheenaihe ei miellytä, ei jäädä tuleen makaamaan, vaan vaihdetaan aihetta. Liha-tuotannon ilmastopäästöjen sijaan halutaan puhua energiasektorin päästöistä, metsistä ja nurmiviljelystä hiilinieluina ja suomalaisen ruoan puhtaudesta. Turkin eläinten häkissä vietetyn lyhyen ja eristetyn elämän sijaan puhutaan sertifiointista, vientituloista ja työpaikoista. Argumentit ovat valmiina ja niitä osataan toistaa.

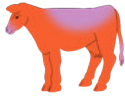
MTK:n ja STKL:n toiminnan oikeutus riippuu tietysti siitä, keneltä kysytään. Lobbies on helppo haukkumasana vaikuttamistyölle, jota kuitenkin tekevät yhtä lailla kansalaisjärjestöt. Kaikki lobbaavat, joten auttaako moralisoida niitä, joiden lobbies on tehokasta?

Ehkä kiinnostavampi kysymys on, miten läpinäkyvää lobbies on. Lobbauksen julkituominen ei suoraan muuta valtasuhteita, mutta antaa paremman ymmärryksen siitä, miksi suomalainen politiikka on sellaista kuin on.

Eläimiä tuotannossaan käyttävien tahojen valta on Suomessa suuri ja se ulottuu lainsäädännön ytimeen. Paras lääke eläinten oikeuksien ja ilmaston kannalta ongelmalliseen lobbaukseen epäilemättä on avoimuuden lisäksi lobbaajien vastavoimien kasvattaminen. Jos halutaan yhteiskunnallista muutosta, se edellyttää myös vastakkaisten näkökulmien tuomista samoihin paikkoihin, joissa nyt jyläävät MTK ja STKL. Myös eläinten oikeudet ja ilmasto tarvitsevat lobbareita ja asiantuntijoita.

Turkisan ja maataloustuottajien tehokasta ja kattavaa vaikuttamistyötä voi ihailla, vaikka ei olisi samaa mieltä sen tavoitteista. Tehotuotannon lobbauksessa voi nähdä joko kammottavan esimerkin tai sitten mallin eläinten oikeuksien ajajille. Ehkä tehokasta vaikuttamistyötä ei ole varaa sivuuttaa, vaikka lobbies tuntuukin kansalaisjärjestöjen näkökulmasta vähän ikävältä ja salakähmäiseltä asialta.

Eläimiä tuotannossaan käyttävien tahojen valta on Suomessa suuri ja se ulottuu lainsäädännön ytimeen.

LÄHTEET

Eduskunta (2018) Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp. Verkkolähde: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PoytakirjaAsiakohta/Sivut/PTK_93+2018+7.aspx Haettu 9.2.2021.

Eduskunta (2020) Pöytäkirjan asiakohta PTK 12/2020 vp. Verkkolähde: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PoytakirjaAsiakohta/Sivut/PTK_12+2020+5.aspx Haettu 9.2.2021.

Eduskunta (2020) Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2020 vp. Verkkolähde: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PoytakirjaAsiakohta/Sivut/PTK_87+2020+5.aspx Haettu 9.2.2021.

Kantola, Antti (2020) Ministeri nostaa turkikset pyöreälle pöydälle – ”Puheena turkisanalan ajankohtaiset asiat”. Maaseudun tulevaisuus. Verkkolähde: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/talous/tilaajille-7.140698?aid=1.1000171> Haettu 9.2.2021.

Lahtinen, Veikka (2018) 10 Virheellistä tai harhaanjohtavaa väitettä eduskunnan eläinlakiväittelyssä. Animalia-media. Verkkolähde: <https://animaliamedia.fi/10-virheellista-tai-harhaanjohtavaa-vaitetta-eduskunnan-elainlakivaittelussa/> Haettu 9.2.2021.

Lamminen, Katja (2018) MTK:n mielestä tehotuotantoa ja lihansyöntiä mustamaalataan koulukirjoissa – metsätalouden opetus saa kehuja. Maaseudun tulevaisuus. Verkkolähde: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.222071> Haettu 9.2.2021.

Maitoyrittäjät (2019) Maitoyrittäjän faktapaketti. Verkkolähde: https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/%C3%A4lynauta/maitoyritt%C3%A4j%C3%A4n-faktapankki_valmis.pdf?sfvrsn=e616e74d_2 Haettu 9.2.2021.

Marttila, Juha (2018) Hyvä eläinsuojelulaki tarvitaan. MTK. Verkkolähde: <https://www.mtk.fi/-/hyva-elainsuojelulaki-tarvitaan> Haettu 9.2.2021.

MTK (2018) Vuosikertomus 2017. Verkkolähde: <https://www.mtk.fi/documents/20143/310288/Vuosiker->

[tomus_2017_lopullinen_pieni.pdf/7e663d16-df98-37d9-1c29-6385e1fde78c?t=1546864718492](https://www.mtk.fi/-/tomus_2017_lopullinen_pieni.pdf/7e663d16-df98-37d9-1c29-6385e1fde78c?t=1546864718492) Haettu 9.2.2021.

MTK (2018) MTK:n ilmasto-ohjelma: tavoitteena hiilineutraali ruoka ja metsien kasvavat hiilinielut. Verkkolähde: <https://www.mtk.fi/-/mtk-n-ilmasto-ohjelma-tavoitteena-hiilineutraali-ruoka-ja-metsien-kasvat-hiilinielut> Haettu 9.2.2021.

MTK (2020) Tämän me teimme 2019. Verkkolähde: <https://www.mtk.fi/-/taman-me-teimme-2019> Haettu 9.2.2021.

MTK (2020) Nurmitutkimukseen lisää paukkuja. Verkkolähde: https://www.mtk.fi/-/nurmiviljely_tutkimus Haettu 9.2.2021.

Niemivuo-Lahti, Johanna (2017) Perusmuistio (U 73/2013 vp, E 64/2015 vp) Ehdotus komission täytäntöpano-asetukseksi koskien unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydentämistä ja muuttamista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla. Maa- ja metsätalousministeriö. Verkkolähde: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2017-AK-122378.pdf>.

Pape-Mustonen, Terhi (2019) Eduskunnassa nyt kymmenen maatalousyrittäjää – näin kävi MTK:n tukemille ehdokaille. Maaseudun tulevaisuus. Verkkolähde: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/artikkeli-1.413191> Haettu 9.2.2021.

Peltomäki, Tuomas (2013) Heitä eduskunta kuuntelee. Helsingin sanomat. Verkkolähde: <http://tuomaspeltomaki.fi/lobbaus/Eduskuntaa-lobbaavat-iso.pdf> Haettu 9.2.2021.

Suhonen, Helmiina (2018) Uusi eläinsuojelulaki kerää kritiikkiä: ”MTK on saanut kaikki tavoitteensa läpi”. YLE Uutiset. Verkkolähde: <https://yle.fi/uutiset/3-10088623> Haettu 9.2.2021.

Suomen Riistakeskus (2017) Supikoira EU:n torjuttavien vieraslajien luettelon. Verkkolähde: <https://riista.fi/su-pikoira-eun-torjuttavien-vieraslaajien-luettelon/> Haettu 9.2.2021.

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (2020) Vuosikertomus 2019. Verkkolähde: https://fifur.fi/sites/default/files/ffur_vuosikertomus_2019_0.pdf Haettu 9.2.2021. Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (2021) Kotimainen turkis on luottovaate. Verkkolähde: <https://turkiskasvatijat.fi/turkis/> Haettu 9.2.2021.

The background of the page features several stylized, colorful faces in shades of orange, teal, purple, and pink. The faces are partially visible, showing eyes and parts of their heads, creating a vibrant and abstract border around the central white text area.

Eläintuotannon tuet – **Miten kestäväntä ruoantuotantoa tuetaan**

Suvi Auvinen

Kaupan vegehyllillä törmää kerta toisensa jälkeen samaan kysymykseen: miten ihmeessä on mahdollista, että kasveista tehty nakki maksaa tuplasti enemmän kuin eläimistä tehty nakki? Kaiken järjen mukaan kasvien syömisen pitäisi olla edullisempaa, sillä kasvien kasvattaminen on halvempaa kuin eläintuotannon pyörittäminen.

Hinta onkin merkittävä tekijä siinä, miksi etenkin lihankorvikkeet jäävät monelta hyllyyn. Tuntuu älyttömältä maksaa kasveista tehdystä jauhelihasta moninkertainen hinta jauhettuihin eläimiin verrattuna.

Kasvisruoan korkea kauppahinta johtuu pääasiassa siitä, että lihan hinta on painettu tuilla alas. Kaupassa kuluttaja maksaa kasveista lähestulkoon niiden oikean markkinahinnan, mutta lihatuotteen hinnasta osa on kerätty veroina kaikilta veronmaksajilta. Sen vuoksi liha on suhteettoman halpaa siinä vaiheessa, kun se päättyy kaupan hyllylle.

Sitä, että osa tuotteen hinnasta maksetaan tuottajalle veroina kerättyinä tukina, sanotaan subventoinniksi. Subventoinnin tarkoitus on pitää subventoitujen tuotteiden hinta keinotekoisena halpana, jotta mahdollisimman monella olisi niihin varaa. Ruoan hinta ei ole kiveen kirjoitettu, muuttumaton fakta. On poliittinen valinta, minkä tuotteiden halutaan olevan kuluttajille halpoja. Jos tukipolitiikka suunniteltaisiin kestävästä kehityksestä ja eettisten kriteerien pohjalta, voitaisiin aivan hyvin valita kasvipohjaisten tuotteiden subventoiminen ja tehdä niistä kuluttajalle edullisin vaihtoehto.

Miten on mahdollista, että valtioilla ja EU:lla on ilmastotavoitteita, mutta ne samaan aikaan tukevat teollisuutta, joka on täysin ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa?

Lihan ja maidon hinta pidetään keinotekoisena halpana siitä syystä, että kuluttajat on totutettu viimeisten vuosikymmenien aikana eläinperäisten tuotteiden edullisuuteen. Ilmastokriisin maailmassa ympäristölle tuhoisan ja ilmastoa lämmittävän eläinteollisuuden tukeminen on kuitenkin alkanut herättää kritiikkiä. Miten on mahdollista, että valtioilla ja EU:lla on ilmastotavoitteita, mutta ne samaan aikaan tukevat teollisuutta, joka on täysin ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa?

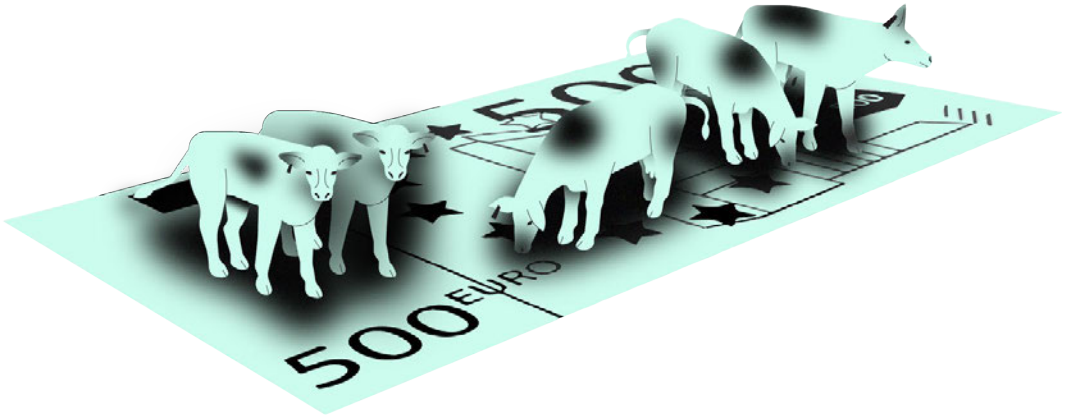

Miksi maataloustukia maksetaan?

Koko keskustelua ruoasta ei olisi ilman tuottajia. Ihania vegeinnovaatioita olisi turha ideoida startupeissa ilman viljelijää, joka kasvattaa kauran.

Kun maataloustuista tulee puhe, ihmiset olettavat usein tuottajien kääriävän hyvät rahat maataloustuista. Totuus on kuitenkin toinen. Suomessa ei käytännössä juuri olisi omaa ruoantuotantoa ilman tukipolitiikkaa, ja tuista valtaosa menee kannattamattoman tuotannon hengissä pitämiseen.

Kaikkeen ruoantuotantoon tarvitaan viljelijöitä, menipä pelloilla kasvatettu ruoka sitten suoraan ihmisten ruoaksi tai muiden eläinten rehuksi. Viljelijät ja eläintalalliset ovat ruoan alkutuottajia. Maataloudessa

työllisiä on Suomessa kolme prosenttia kaikkien alojen työllisistä. Alkutuotantoa tehdään tällä hetkellä pitkälti rakkaudesta lajiin.

Vuonna 2015 viljelijän saama tuntipalkka laski Suomessa viiteen euroon. Se on reilusti alle maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen määrittelemän vähimmäistuntipalkan, eikä ala tahdo kannattaa edes tällä palkalla. Maatalouden yrittäjätulo kattaa yrittäjäperheen omasta työstä ja pääomasta aiheutuvat kustannukset noin 19-prosenttisesti. Maatalouden yrittäjien oman pääoman tuotto prosentti puolestaan on negatiivinen. Se tarkoittaa, että pelkästään tuotannon volyymin pitäminen ennallaan vaatii jatkuvasti ulkopuolista rahoitusta.

Suurin osa tuesta menee tuotantokustannuksiin ja vain pieni osa jää maatalouden tuloksi. Tuottajat eivät elä työllään, koska ruoka on kuluttajalle liian halpaa siihen nähden, miten paljon tuotantoon kuluu resursseja. Tätä epäsuhtaa paikataan maataloustuilla. Suomessa maatalous saa sekä EU-tukia että kansallisia tukia. Tukien osuus maatalojen tuottamasta arvonlisästä on Suomessa selvästi suurempi kuin muissa EU-maissa, sillä pohjoisissa olosuhteissa kaikki ruoantuotanto on huomattavasti vaikeampaa ja sen vuoksi kalliimpaa kuin esimerkiksi Keski-Euroopassa.

Kenelle tukia maksetaan?

Suoria maataloustukia maksettiin Suomessa vuonna 2019 noin 2 miljardia euroa. Tukea maksettiin noin kaksi euroa jokaista maatalouden tuottamaa euroa kohden. Summassa ovat mukana sekä EU:n että Suomen valtion tuet. Valtio jakoi suoraa tuotantotukea tiloille noin 320 miljoonaa euroa, josta yli puolet suunnattiin maitotiloille.

Naudankasvattajat saavat EU:ssa jopa 90 prosenttia tuloistaan suoraan EU-budjetista.

Naudankasvattajat saavat EU:ssa jopa 90 prosenttia tuloistaan suoraan EU-budjetista. Suomen valtio ja EU ovat kannustaneet suomalaisia ja eurooppalaisia vuosikymmenien ajan maito- ja lihatuotteiden tuotantoon sekä kulu- tukseen. Tukien avulla on luotu maataloussektori, joka ei ole taloudellisesti kilpailukykyinen ja joka on sekä ympäristölle että ilmastolle haitallinen. Maito- ja lihateollisuus ovat Suomessa suurimmat kansallisen maataloustuen saajat. Samaan aikaan lähes puolet suomalaisten syömisestä aiheutuvista hiilidioksidipäästöistä on peräisin liha- ja maitotuotteista.

Maatalouden kustannukset ovat nous-

set tuottoja nopeammin ja kannattavuusongelmat johtavat tilojen lukumäärän vähene- miseen. Samalla kun tilojen määrä vähenee, niiden koko kasvaa. Suuret toimijat syövät alalta pienet pois. Jos trendi jatkuu saman- laisena, nykyiset noin 8 000 suomalaista eläintilaa muuttuvat vuoteen 2050 mennessä noin tuhanneksi. Ihmisten mielikuvissa maa- taloustuet suunnataan yhteiskunnallisesti ja kulttuuri-identiteetin vaalimisen kannalta tärkeille pienviljelijöille. EU-tasolla 80 prosenttia maataloustuista menee kuitenkin 20 prosen- tille tiloista. Suurimpien tilojen taustalla on viljelijöiden lisäksi myös venäläisiä oligarkkeja ja saudiarabialaisia prinsejä, sillä omistussuh- teet ovat monimutkaiset. Suuret tilat hyötyvät eniten EU:n maataloustuista, koska niillä on paljon viljelyhehtaareja.

Mitä tuille pitäisi tehdä?

Maataloustukien vuoksi ruoan oikeaa hintaa on vaikea hahmottaa. Mikä on sellaisen ruoan hinta, joka on ilmaston, ympäristön ja terveyden kannalta kestävä? Suomen Luonnonva- rakeskus laski, paljonko peruselintarvikkeista pitäisi maksaa, jotta tuottaja saisi kaiken tulonsa tuotteen hinnasta eikä osaa tukiaisten kautta. Jos tuet yksinkertaisesti otettaisiin pois, peruselintarvikkeista eniten nousisivat nau- danlihan ja maitotuotteiden hinnat. Esimer- kiksi naudan jauheliha kallistuisi 25 prosenttia ja kevytmaito 20 prosenttia. Myös vehnä- jauhosten hinta nousisi lähes 30 prosenttia, mutta matalan lähtöhinnan vuoksi nousu ei kulutta-

jan loppulaskussa näkyisi yhtä dramaattisesti.

Kolmasosa EU:n budjetista käytetään maataloussektorin tukemiseen. Ruoka onkin hyvä rahoituskohde, sillä edullisen ruoan tuottaminen ihmisille on oikeudenmukaista. Ruoan hinnan tulee jatkossakin pysyä sellaisena, että kaikilla on varaa syödä hyvin ja terveellisesti. Tukipolitiikalla voitaisiin kuitenkin maidon ja lihan sijaan subventoida kasvistuotteita. Jos liha maksaisi kuluttajalle sen verran mitkä sen todelliset kustannukset ovat – kattaen myös haitalliset vaikutukset ympäristölle, ilmastolle ja ihmisten terveydelle – lihankulutus vähenisi varmasti. Jos maataloutta aiotaan jatkossakin tukea, tulee jokainen euro sijoittaa vastuullisesti.

Mitä suuremmissa erissä ruokaa voidaan valmistaa, sitä matalammaksi sen yksikköhinta kaupassa laskee.

Ei ole saatavilla yksiselitteistä laskelmaa, kuinka paljon enemmän eläinperäistä tuotantoa Suomessa tuetaan kuin kasvipäristä. Se, että Suomen tuotantotuista valtaosa menee maitotiloille, kuitenkin osoittaa, että eläinperäisen tuotannon tukia maksetaan moninkertaisesti verrattuna ihmisen ravinnoksi tarkoitettuun kasvipäristä tuotantoon. Ja vaikka kasvipäristä tuotantoa tuetaan, sataa suurin osa senkin tuesta epäsuorasti eläintuotannolle: Suomen viljasadosta noin puolet menee eläinten rehuksi ja ihmisravinnoksi vain reilut 10

prosenttia.

Yksittäinen ihminen ei voi valitettavasti tukipolitiikkaan juuri suoraan vaikuttaa, sillä päätökset tehdään EU:n ja valtakunnanpolitiikan tasolla. Ruoan hintaan vaikuttaa tukien lisäksi kuitenkin myös sen menekki. Mitä suuremmissa erissä ruokaa voidaan valmistaa, sitä matalammaksi sen yksikköhinta kaupassa laskee. Vegaanisista tuotteista kaupasta ostamalla voi siis vaikuttaa pitkällä aikavälillä tuotteiden kokonaishinnan laskuun. Suurinta valtaa ruoan hinnasta kantavat kuitenkin poliitikot. Halvempaa ja reilumpaa vegekauppakassia havittelevan kannattaa suunnata huomionsa siihen, että vaatii päättäjiltä kestävämpää tukipolitiikkaa.

Lisää tietoa muun muassa ruoan hinnan muodostumisesta sekä ideoita siihen, mitä asialle voi tehdä löytyy Suvi Auvisen kirjasta Lihan loppu.

LÄHTEET

Auvinen, Suvi (2019) *Lihan loppu*. Kosmos kustannus.

The background features stylized, colorful illustrations of animals. On the left, there's a pink pig-like animal with a large snout. On the right, there's a purple animal with its arm extended. At the bottom, there's an orange animal with a smiling face and a purple animal with a large eye. The overall style is simple and graphic.

Eläinkokeet Suomessa –
**Eläinkokeiden
vaiettu maailma
ja vaihtoehdot**

Koe-eläinten määrä Suomessa ei ole viime vuosina juurikaan laskenut, vaikka Suomi on muiden EU-maiden mukana sitoutunut siihen, että eläinkokeista on pyrittävä eroon. Askelmerkit tavoitteen saavuttamiseksi puuttuvat kokonaan.

Noin 100 000 eläintä – pääosin hiiriä, rottia ja kaloja, mutta myös muun muassa koiria, sikoja ja lampaita – joutuu eläinkokeisiin Suomessa vuosittain. EU-maiden joukossa olemme kuitenkin suhteellisen pieni toimija. EU:ssa käytetään vuosittain yli 9 miljoonaa koe-eläintä ja lisäksi muuhun tutkimuskäyttöön yli 12 miljoonaa eläintä.

Eläinkoe ei ole mitä tahansa eläimen tieteellistä käyttöä. Kansallinen lakimme määrittelee eläinkokeen rajan seuraavasti: ”eläimelle voi aiheutua vähintään hyvän eläinlääkintäkäytännön mukaisesti suoritetun neulanpiston aiheuttamaan tuntemukseen verrattavaa kipua, tuskaa, kärsimystä tai pysyvää haittaa.” Siten varsinaisen eläinkoekäytön ulkopuolelle jää tuhansia eläimiä, jotka kuitenkin elävät virikkeettömissä oloissa tieteellisen tutkimuksen takia. Näitä eläimiä tapetaan Suomessa vuosittain yli 150 000 yksilöä. Niiden joukossa on esimerkiksi kasvatukseen käytettyjä eläimiä, varalla olleita eläimiä sekä tiettyjen geenimuunneltujen linjojen ylläpidossa käytettyjä eläimiä. Yhteensä tieteen nimissä käytetään meillä vuosittain yli 250 000 eläintä.

Koe-eläimiä luetaan vain selkärangaiset eläimet sekä näiden itsenäisesti ruokailevat toukkamuodot, kuten sammakoiden nuijapäät, ja nisäkkäiden sikiöt niiden kehityksen viimeisen kolmanneksen aikana. Myös pääjalkaiset, kuten mustekalat, on sisällytetty lain piiriin.

Lain ulkopuolelle jää kuitenkin valtava joukko eläimiä: hyönteiset, muut nilviäiset paitsi pääjalkaiset, äyriäiset, hämähäkit ja niin edelleen.

Suomessa koe-eläinten on oltava kasvatettuja vain tätä käyttötarkoitusta varten. Poikkeuksen tästä tekevät lemmikkieläimet, joiden omistaja antaa suostumuksen esimerkiksi verinäytteen ottoon, ja tuotantoeläimet, jotka yleensä elävät normaalisti tuotantotiloissa tutkimuksen ajan. Myös luonnonvaraisten eläinten kokeelliseen tutkimukseen voidaan hakea lupia.

Tavoitteena harvoin lääkekehitys

Suurin osa Suomessa tehtävistä eläinkokeista luokitellaan perustutkimukseksi (60 prosenttia vuonna 2019). Perustutkimus määrittellään sellaiseksi tieteellisen tutkimuksen muodoksi, joka lisää ymmärrystä tutkimuskohteesta,

mutta joka ei johda suoriin käytännön sovelluksiin. Perustutkimuksessa ei siis kehitetä lääkkeitä tai muita hoitoja, vaan siinä voidaan esimerkiksi yrittää selvittää

syitä sairauksien taustalla. Perustutkimuksessa keskitytään eniten hermoston, immuunijärjestelmän, syöpien sekä eläinten käyttäytymisen tutkimiseen.

Soveltavassa tutkimuksessa puolestaan etsitään ratkaisuja, eli esimerkiksi kehitetään lääkkeitä. Soveltavaan tutkimukseen käytet-

Eläinkoe ei ole mitä tahansa eläimen tieteellistä käyttöä.

tiin 34 prosenttia koe-eläimistä vuonna 2019. Suurin osa tämän alueen eläinkokeista tehdään ihmisten hermostollisten ja mielenterveydellisten sairauksien tutkimiseksi (53 prosenttia vuonna 2019). Myös syöpien hoitamista sekä eläinten sairauksia tutkitaan merkittävästi.

Loput kuusi prosenttia koe-eläinten käytöstä vuonna 2019 oli turvallisuustutkimuksia, kuten lääkkeiden ja kemikaalien turvallisuuden arviointia, sekä eläinten käyttöä opetustarkoituksissa.

Kärsimyksen vaikeaa luokittelua

Eläinkokeet luokitellaan sen mukaan, miten me ihmiset arvoimme sen, miten paljon eläimille aiheutuu kärsimystä ja haittaa kokeesta. Käytetyt luokat ovat ei toipumista, lievä, kohtalainen ja vakava.

Ei toipumista tarkoittaa sitä, että toimenpide suoritetaan nukuksessa, josta eläin ei koskaan herää. Luokituksen nimen voi katsoa olevan harhaanjohtava, koska sen voisi ajatella tarkoittavan sitä, ettei kokeesta ole eläimelle mitään haittaa. Kipua eläimen ei pitäisikään näin luokitellun kokeen aikana kokea, mutta koetyyppi tarkoittaa kuitenkin suoraa kuolemaa eläimelle. Ei toipumista -luokan eläinkokeita tehdään vain vähän: vuonna 2019 niitä oli 4,2 prosenttia myönnettyistä eläinkoeluvista.

Lievää haittaa aiheuttavaksi katsotaan esimerkiksi eläimelle rauhoituksessa tehtävät kuvantamiset. Lievää haittaa on myös eläimen pitäminen alle vuorokauden ajan niin sano-

tussa metaboliahäkissä, jossa eläin joutuu olemaan yleensä yksin, pohja on metalliritilää eikä kuivikkeita voida käyttää. Myös erilaiset aineiden pistämiset, mikäli itse tutkittava aine ei aiheuta haittaa, verinäytteiden otot sekä syöpäkasvainten aiheuttaminen ilman merkittävää haittaa voidaan luokitella lieviksi. Vuonna 2019 lievä-luokitus määriteltiin 58,2 prosentille myönnettyistä eläinkoeluvista.

Kohtalaista haittaa aiheutetaan määritelmän mukaan esimerkiksi silloin, kun tehdään erilaisia kirurgisia toimenpiteitä (esimerkiksi ortopedisia toimenpiteitä tai elinsiirtoja) nukutuksessa, paastotetaan aikuista rottaa kaksi vuorokautta, altistetaan eläin kemoterapialle tai tehdään myrkyllisyyskokeita, joissa kuolema ei kuitenkaan ole kokeen päätepiste. Kohtalaista haittaa voivat aiheuttaa myös monet sellaiset kokeet, joissa eläin altistetaan runsaalle määrälle erilaisia toimenpiteitä, kuten pistoksia, verinäytteitä, käyttäytymiskokeita ja kuvantamisia nukutuksessa. Kohtalaisen luokan eläinkokeita oli 31,1 prosenttia myönnettyistä eläinkoeluvista vuonna 2019.

Vakavaa haittaa eläimen katsotaan kärsivän esimerkiksi sellaisissa kirurgisissa toimenpiteissä, joista aiheutuu eläimelle kokeen jälkeenkin jatkuvaa haittaa. Vakavan luokituksen saavat myös myrkyllisyyskokeet, joissa eläimen kuolema on kokeen päätepiste, sekä sellaiset syöpätutkimukset, joissa eläimelle aiheutuu etenevä, tappava sairaus, johon kuuluu pitkäaikaista kipua. Myös monien sellaisten sairausmallien, jotka aiheuttavat vakavaa ja pysyvää yleiskunnan heikkenemistä, katsotaan aiheuttavan vakavaa kärsimystä eläimelle. Tähän voi kuulua esimerkiksi eri asteisia halvaantumisia tai muita neurologia oireita. Vuonna 2019 vakavaksi luokiteltiin 6,5 prosenttia myönnettyistä eläinkoeluvista.

Yksi esimerkki eläinkokeesta

Tarkkoja tietoja Suomessa suoritettavista eläinkokeista on vaikea saada. Eläinkoeluvista tehdyt yleistajuiset tiivistelmät julkaistaan verkossa, mutta ne eivät kerro mitään niistä yksityiskohdista, jotka eläimet todellisuudessa joutuvat käymään läpi.

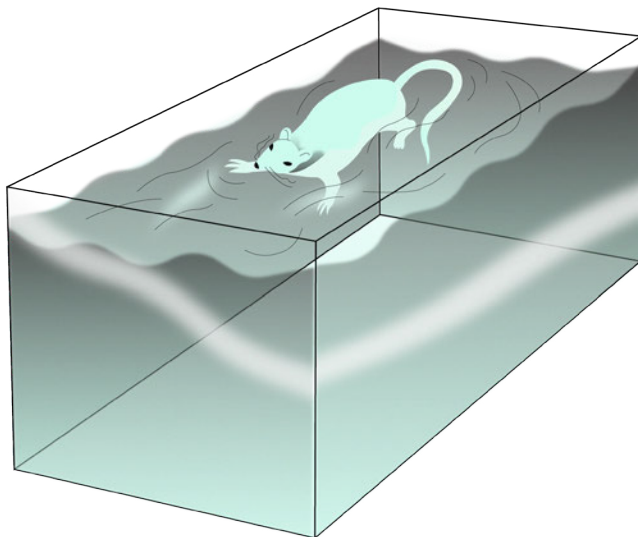
Eläinkokeita on hyvin erilaisia. On mahdotonta kuvailla eläinkoetta, joka toimisi muuna kuin yhtenä kapeana esimerkkinä. Tässä käydään kuitenkin läpi yksi kuvitteellinen eläinkoe – mitä kaikkea eläin joutuu kohtaamaan kokeen aikana.

Kokeessa tutkitaan hermostoa rappeuttavaa aivosairautta. Koska hiiret eivät tällai-

sia sairasta luonnostaan, on sairautta varten kehitetty geenimuunneltu hiirikanta, jonka yksilöissä alkaa näkyä lihasten heikkenemistä ja muistisairauden oireita muutaman kuukauden iässä. Vuoden iän lähestyessä lisääntyvät hiirien halvausoireet.

Muistisairauden kehittymistä seurataan käyttäytymiskokeilla. Käyttäytymiskokeisiin voi kuulua esimerkiksi pyörivällä sauvalla kävelemistä (hiiri putoaa maahan, kun se ei enää pysy sauvan päällä), uusiin esineisiin tutustumista, liikkumisaktiivisuuden mittaamista sekä veden alle piilotetun laiturin etsimistä uimalla (mitä huonommaksi hiiren muisti menee, sitä kauemmin se joutuu uimaan löytääkseen laiturin). Uittaminen voidaan tehdä yli 10 kertaa päivässä. Käyttäytymiskokeita toistetaan säännöllisesti, kunnes muistisairauden oireita voidaan havaita. Mitä pidemmälle sairaus etenee, sitä vaikeammaksi tehtävistä suoriutuminen hiirelle tulee.

Oireiden ilmaannuttua eläimen elimistön asennetaan kirurgisessa leikkauksessa

niin kutsuttu minipumppu, josta vapautuu tutkittavaa ainetta kuukauden ajan. Se voidaan asentaa esimerkiksi kallon sisäisesti tai vatsaonteloon. Joskus pumppu joudutaan vaihtamaan kokeen aikana ja leikkaus uusitaan. Leikkaus tehdään nukutuksessa.

Tarkkoja tietoja Suomessa suoritettavista eläinkokeista on vaikea saada.

Hiiri ehtii kärsiä muistioireista ja heikentyneestä lihaskunnosta usean kuukauden ajan ennen lopettamista. Jos eläimen paino laskee yli 20 prosenttia tai sille tulee halvausoireita, se lopetetaan ennen kokeen päättymistä. Eläin lopetetaan hiilidioksidilla, joka aiheuttaa tukehtumisen tunteen, tai katkaisemalla pää. Koe kestää kaikkiaan 7–9 kuukautta.

Tällainen eläinkoe määritellään kohtalaista kärsimystä aiheuttavaksi.

Karua häkkielämää

Kärsimystä aiheuttavat eläinkokeet eivät ole ainoita asioita, jotka aiheuttavat laitoksissa eläville eläimille huomattavaa haittaa. Vaikka eläin ei koskaan joutuisi varsinaiseksi eläinkokeeksi luokiteltavaan käyttöön, rajoitetaan sen elämää voimakkaasti. Koe-eläinlaitoksessa hiirten häkkien vähimmäiskoko on 330 cm², joka tarkoittaa hieman suurempaa tilaa kuin

puolikas A4-kokoisesta paperiarkista. Tässä tilassa saa pitää kolme täysikasvuista hiirtä. Kuitenkin lemmikkinä pidettävän hiiren häkin tulee olla vähintään 900 cm² – siis lähes kolme kertaa enemmän, ja tilassa saa olla korkeintaan viisi hiirtä.

Lisäksi hiirten sekä muiden jyrsijöiden muovikaukalot ovat erittäin virikkeettömiä tiloja, joissa eläimille ei ole tarjolla juuri mitään tekemistä. Huomion arvoista on myös se, että koe-eläinlaitosten muovikaukalot ovat niin matalia, ettei rotta mahdu kurottautumaan suoraksi, vaikka kurkottelu on sille lajityypillisesti tärkeä käyttäytymistarve.

Hiiri ehtii kärsiä muistioireista ja heikentyneestä lihaskunnosta usean kuukauden ajan ennen lopettamista.

Lähtökohtaisesti sosiaalisia lajeja tulisi pitää ryhmissä, mutta koejärjestelyt vaativat usein eläinten pitämistä yksin. Yksin pitäminen lisää eläimen kokemaa stressiä, eikä palauttaminen lajitovereidен seuraan aina onnistu tämän jälkeen.

Eläinten lopetusmenetelmät aiheuttavat niille myös usein kärsimystä. Esimerkiksi yleisesti käytettävä hiilidioksiditainnutus on hidas menetelmä, jossa hiiri tai rotta joutuu kokemaan tukehtumisen tunnetta ja hengitysteiden ärsytystä ennen taintumista. Jyrsijöitä voidaan lopettaa myös muun muassa niskamurrolla tai katkaisemalla eläimen pää.

Onko eläinkokeille vaihtoehtoa?

Eläinkokeet ovat tällä hetkellä pakollinen osa lääkkeiden tutkimusprosessia. Lainsäädäntö EU:ssa ja muualla maailmassa on rakennettu siten, että mitään lääkkeitä tai rokotteita ei voida tuoda markkinoille, elleivät ne ole läpäisseet ensin eläinkoekoevaihetta. Eläinkokeita ei siis voi ohittaa uusien lääkkeiden kehityksessä, koska laki vaatii ne tällä hetkellä jokaiselta lääkeaihiolta ennen ihmiskokeisiin etenemistä.

Kuitenkin on tiedossa, että muut eläinlajit ovat aina huonoja malleja toisista lajeista. Hiiret eivät ole ihmisiä, joten hiirelle tehdyn kokeen tuloksia ei koskaan voi soveltaa suoraan ihmisiin. Tyypillistä onkin, että hiirille aiheutettuun sairauteen löytyy tehokkaita lääkkeitä, mutta ihmiskokeissa lääkkeet todetaan tehottomiksi tai pahimmillaan ihmisille vaarallisiksi.

Esimerkiksi MS-tautiin on kehitetty yli 1 000 hiirien sairauden parantavaa lääkettä, mutta ihmisten MS-tautia ei yksikään näistä lääkkeistä paranna. Ihmisten ja muiden eläinlajien biologisista eroista johtuen yli 90 prosenttia sellaisista lääkkeistä, jotka on eläinkokeissa havaittu turvallisiksi ja tehokkaiksi, eivät läpäise ihmisillä tehtäviä kokeita.

Eläinkokeetonta tutkimusta kehitetään

onneksi jatkuvasti ja myös EU velvoittaa jäsenmaitaan siihen. Eläinkokeettoman tutkimuksen ehdottomia etuja ovat sen suora sovellettavuus ihmisiin, nopeus ja kustannustehokkuus – kunhan menetelmä on ensin saatu kehitettyä ja validoitua. Kehittäminen vaatii aikaa ja rahaa, ja lisäksi validointiprosessi on pitkä ja tarkka. Tämän vuoksi kehitystyö on hidasta.

Eläinkokeettoman tutkimuksen kasvua hidastaa myös se, että eläinkokeita on vuosikymmeniä käytetty vallitsevana tutkimusmuotona monella alalla. Tutkijat ovat tottuneet käyttämään eläimiä, ja tutkijan koko ura ja osaaminen voi perustua eläinkokeellisen tutkimuksen varaan. Siksi myös uusien tutkijoiden koulutuksessa olisi panostettava siihen, että eläinkokeettoman tutkimuksen osaaminen vahvistuu. Myös etiikkakoulutusta tulisi painottaa tutkijoiden koulutuksessa nykyistä enemmän.

Suomessa eläinkokeettoman tutkimuksen kehittämistyöstä vastaa Tampereen yliopiston yksikkö FICAM. FICAM kehittää kudosis- ja elinmalleja, jotka perustuvat ihmisen kantasoluista erilaistettujen solujen tai primaarisolujen käyttöön. Mallit muodostuvat useiden kudoksen solutyypin yhdistelmästä ja kudokselle ominaisesta väliaineesta. Näin ihmisen kudoksen normaaleja toimintoja saadaan mallinnettua mahdollisimman hyvin.

FICAM ja muu eläinkokeeton tutkimus voisi tuoda Suomelle sellaista tieteellistä osaamista, jolle on muutaman vuoden päästä valtava kysyntä maailmassa. On selvää, että vaatimukset eläinkokeiden vähentämisestä ja lopettamisesta tulevat yhä painokkaammiksi.

Tutkijat ovat tottuneet käyttämään eläimiä, ja tutkijan koko ura ja osaaminen voi perustua eläinkokeellisen tutkimuksen varaan.

EU:n tavoitetta ei saavuteta, jos eläinkokeettoman tutkimuksen kehittämistä ei tueta riittävästi. Suomi voisi muuttua eläinkokeettoman tutkimuksen edelläkävijäksi, mikäli FICAMin tutkimustyötä rahoitettaisiin huomattavasti nykyistä enemmän. Tällä hetkellä FICAM saa valtiolta noin 500 000 euroa vuodessa. Näin pienellä panostuksella tutkimustyö ei etene siinä laajuudessa ja sillä vauhdilla, mihin sillä olisi potentiaalia ja mihin Suomen tulisi pyrkiä. Tämäkin rahoitus on lisäksi jatkuvasti uhattuna ainakin osittain.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto (2020) Koe-eläinten käyttömäärät 2019.

Euroopan komissio, Hyvinvointia eläimille, parempaa tiedettä – Vakavuuden arviointikehys. Verkkolähde: https://ec.europa.eu/environment/chemicals/lab_animals/pdf/guidance/severity/fi.pdf Haettu 18.2.2021.

FICAM, Esittely. Tampereen yliopisto. Verkkolähde: <https://research.tuni.fi/ficam-fi/esittely/> Haettu 18.2.2021.

Herrmann, Kathrin & Kimberley, Jane (toim.) (2019) *Animal Experimentation: Working Towards a Paradigm Change*. Brill.

Hirsjärvi, P., Norring, M. & Uotila, L. (toim.) (2019) *Eläinkokeet Suomessa*. Into Kustannus.

*Eläinten suojelusta
eläinten oikeuksiin –*
**Modernin eläin-
liikkeen synty ja
saavutukset**

Salla Tuomivaara

Eläinaktivistit haluavat lopettaa kaiken lihantuotannon ja eläinten pidon! Kaikkihan me haluamme eläimiä kohdeltavan hyvin, niin suojelijat kuin tuottajat! Erilaiset väitteet ja kysymykset kimpoilevat ilmassa ja some-avaruudessa, kun eläinliike vaatii eläinten kohtelua muutettavaksi uudessa eläinsuojelulaissa tai nostaa esiin suomalaisten eläintilojen ja teurastamojen arkea salaa kuvatuissa videoissa. Epäselytydet eläinliikkeen päämäärissä liittyvät usein siihen, ettei eläinoikeusliikkeen ja eläinsuojeluliikkeen eroa edelleenkään hahmoteta kovin hyvin. Toisaalta Animalia itse on käynyt läpi asteittaisen muutoksen eläinsuojelujärjestöstä eläinoikeusjärjestöksi. Tämä heijastaa eläinten asemaa koskevan yhteiskunnallisen keskustelun etenemistä.

Julkisessa keskustelussa eläinsuojelu- ja eläinoikeusajattelu sekoitetaan usein toisiinsa. Teoriassa näiden kahden liikkeen ero on kuitenkin selkeä. Käytännössä ne silti kietoutuvat toisiinsa niin yksittäisten ihmisten ajattelussa, järjestöjen toiminnassa kuin liikkeissä laajemmin. Esimerkiksi Animaliaissa toimintaan on aina mahtunut mukaan sekä eläinsuojelullisesti että eläinoikeudellisesti painottuneita aktiiveja. Monien ihmisten ajatusmaailma elää heidän kyseenalaistaessaan pikkuhiljaa eläinten hyväksikäyttöä normalisoivia ajatusmalleja. Yhä useammin puhutaankin eläinliikkeestä tai eläinasialiikkeestä. Näin ei jouduta toistuvasti erottelemaan, onko kyse eläinsuojelullisia vai eläinoikeudellisia pyrkimyksiä ajavista toimista.

Perinteinen jaottelu eläinsuojelun ja eläinoikeusajattelun välillä on, että eläinoikeusliike kyseenalaistaa ihmisen oikeuden tappaa toinen eläin omaksi ruoakseen.

Eläinsuojeluideologian mukaan toisen lajin eläimen saa tappaa ja syödä, mikäli eläintä on kohdeltu hyvin. Näin eroteltuna varhaisim-

Perinteinen jaottelu eläinsuojelun ja eläinoikeusajattelun välillä on, että eläinoikeusliike kyseenalaistaa ihmisen oikeuden tappaa toinen eläin omaksi ruoakseen.

pia eläinoikeusajatteliijoita niin kutsutussa länsimaisessa perinteessä ovat antiikin Kreikan ajattelijat **Pythagoras** ja **Plutarkhos**, jotka puhuivat kasvisyönnin puolesta. Idän uskonnoista löytyy vähintään yhtä vanhoja tekstejä eläinten tappamista ja lihan syöntiä vastaan. Käsitukset ihmisten oikeudesta hyväksikäyttää muita eläviä olentoja ovat siis jakaneet ihmiskuntaa lähes yhtä kauan kuin olemme osanneet kirjata ajatuksiamme ylös – kenties niin kauan kuin olemme asiaa ajatelleet.

Kasvisruoan läpimurto

Vuosituhanasia jatkuneesta vegetarismi-keskustelusta huolimatta suomalaisen modernin eläinoikeusliikkeen suurimpana saavutuksena voidaan pitää kasvisyönnin valtavirtaistumista ja uudenlaisten kotimaisten vegaanisten elintarvikkeiden tulvimista markkinoille laajentuneen kysynnän seurauksena. Tämä murros on ollut käynnissä 1990-luvun lopulta lähtien, mutta eräänlainen lopullinen läpimurto tapahtui vuonna 2016. Kyseisenä vuonna tammiukuun vegaanihaasteeseen osallistui noin 5 000 ihmistä ja ainakin pääkaupungissa kaduille ilmestyivät kahviloiden vegaanista valikoimaa

mainostavat kyltit.

Samana vuonna markkinoille tuotiin mittavalla investointirahoituksella luotu uudenlainen kasviproteiini, Nyhtökaura eli Nyhtis. Rajallinen alun tuotantokapasiteetti yhdistettynä median ja somen vauhdittamaan alkuinnostukseen tuotti Nyhtökauratutka-sivuston ja sosiaalisessa mediassa raportoitavat Nyhtökaura-löydöt. Nyhtiksen vanavedessä markkinoille tuotiin Härkis. Sen perässä seurasivat monet muut kotimaiset kasviproteiiniuutuudet, kuten vuoden 2018 vegaaniuutuutena palkittu Vöner eli kasvis-döner, kasviperäinen kebab-liha.

Miksi idea kasviperäisestä ravinnosta teki 2010-luvulla näin suuren harppauksen? Kasvisruoan suosio ei ole todellakaan kehittynyt tasaisesti. Helsingin ensimmäinen kasvisravintola perustettiin vuonna 1894, ja samana vuonna julkaistiin Suomen ensimmäinen kasviskeittokirja, Kortfattad Vegetariansk Kokbok. Hufvudstadsbladetin toimittaja arvioi tuolloin kirjan ja totesi kasvisyönnin ottaneen ensiaskeleensa Suomessa.

Lihankulutus pysyi vuosisadan vaihteesta lähtien tasaisena vuosikymmenten ajan. Eläinten tehotuotanto ei ollut vielä käynnistynyt Suomessa, toisin kuin maatalouden ”edelläkävijämaissa”. 1900-luvun alusta 1960-luvulle asti lihaa kulutettiin Suomessa vain noin 30 kiloa henkeä kohden vuodessa, kun ennätysvuonna 2018 luku oli 81,3 kiloa. Tänä aikana moderni eläintuotanto saapui Suomeen. Monilajiset ulkoilevat pienet karjat vaihtuivat yhteen lajiin ja usein vain yhteen tuotantovaiheeseen keskittyneiksi tehotuotantotiloiksi, joissa eläimet eivät välttämättä enää koskaan päässeet ulkoilmaan.

Modernin eläinliikkeen synty

Vuosisadan vaihteen kasvisruokaliikehdintä ei syntynyt tyhjästä. Vegetaristiset aatteet olivat saapuneet Suomeen 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla eläinsuojeluliikkeen vanavedessä, mutta kuitenkin eläinsuojelujattelusta erillisenä liikkeenä. Eläinsuojeluliike puhui eläinten – ja pitkälti vain tiettyjen eläinten – hyvästä kohtelusta. Ensin liike huolehti erityisesti pikkulinnuista, sitten hevosista ja pikkuhiljaa yhä enemmän koirista.

Modernin eläinsuojeluliikkeen keskeisinä teksteinä pidetään **Jeremy Benthamin** ja **Henry S. Saltin** kirjoituksia. Englantilainen valistusfilosofi Bentham on kuuluisa lausahduksestaan ”Kysymys ei kuulu: ajattelevatko ne? Tai puhuvatko ne? Vaan: kärsivätkö ne.” Bentham näki, että kun orjien kohtelu alkoi herättää sääliä ihmisissä, tulee eläintenkin vuoro aikanaan. Hän kirjoitti eläinsuojelujattelulle ominaisesti, että ”ihmisten on sallittava tappaa eläimiä; mutta heitä on kiellettävä kiduttamasta niitä.”

Vuosisata Benthamin jälkeen syntynyt Henry S. Salt oli puolestaan eläinoikeusajattelun edelläkävijä, vegetaristi, jonka tekstin luettuaan **Gandhi** on kertonut vakuuttuneensa vegetarismien merkityksestä. Salt otti teksteisensä selkeästi kantaa eläinten tappamista vastaan ja eläinten oikeuksien puolesta – ja näiden oikeuksien väistämättömästä yhteydestä ihmisoikeuksiin.

Maailmansotien välinen aika oli eläinsialiikkeen osalta hyvin hiljaista aikaa. 1960-

luvun myötä alkoi uusi kausi, kun aktiivinen toiminta eläinkokeita vastaan käynnistyi Suomessa. Vuonna 1961 perustettiin nykyisin Animaliana tunnettu järjestö, silloiselta nimeltään Pohjoismaainen Liitto tuskallisten eläinkokeiden vastustamiseksi – Suomen osasto ry.

Tehotuotanto eläinliikkeen agendalle

Animalia on järjestö, joka ensimmäisenä Suomessa alkoi puhua näkyvästi eläinliikkeen uusista pääteemoista: ruoan ja turkisten tehotuotannossa käytettävien eläinten kohtelusta. Tuolloin vielä Koe-eläinten suojelu -niminen järjestö alkoi käsitellä lehtensä sivuilla myös tuotantoeläinten kohtelua, joka nousi kiinnostuksen kohteeksi sekä Suomessa että muualla länsimaissa etenkin 1980-luvulta lähtien. Esimerkiksi keskustelu maahan 1960–1970-lukujen aikana rantautuneesta broilerituotannosta alkoi pitkälti Animalian toimesta. Samoin turkistarhauksen nousu suuren yleisön tietoisuuteen on tapahtunut Suomessa Animalian olemassaoloaikana. Sveitsiläinen **Mark Rissi** teki vuonna 1982 dokumentin suomalaisista turkistarhoista Sveitsin televisiolle. Hänen työnsä paljasti tuotannonalan luonteen myös lukuisille suomalaisille.

Modernin eläinoikeusliikkeen alku sijoitetaan yleensä tälle aikakaudelle, 1970–1980-lukujen vaihteeseen. Länsimaisen modernin eläinsuojeluliikkeen alkuvaihe oli siis tehotuotannon kehittymisen mittainen. Eläinoikeudelliset näkemykset nousivat voimalli-

semmin esiin siinä vaiheessa, kun tehotuotanto oli kehittynyt nykyiseen muotoonsa: kanoista oli jalostettu broilereita, eläinyksiköiden koko sekä lihankulutus olivat moninkertaistuneet ja eläinten hoito monilta osin koneellistunut. Tämä eläintuotannon uusi arki nostettiin esiin ja se järkytti ihmisiä, joiden kuva kotieläinten käytöstä oli edeltävältä aikakaudelta. Tätä eläinliikkeen työ on 1980-luvulta lähtien hyvin suurelta osin ollut. Sen dokumentointia, julkistamista ja keskusteluttamista, millaisiin olosuhteisiin tuotantoeläimet on siirretty ja millaisiksi olennoiksi kotieläimet on lihan, munien ja maidon – sekä turkistenkin – kysynnän tyydyttämiseksi jalostettu.

Kirjallisen tiedonjakamisen rinnalle yhä suurempaan rooliin eläinliikkeen työssä ovat tulleet valokuvat ja lopulta videot. Eläintiloilla kuvattujen videoiden julkaisemisessa pioneerityötä Suomessa on tehnyt Oikeutta eläimille -järjestö. 2000-luvulla tuotantoeläinten turvakodit ja teuraskuljetusten seuraaminen ja valvominen ovat nousseet yhä suurempaan rooliin. Valtavien lukumäärien ja kärsimyksen mittakaavan korostamisen ohien ovat nousseet yksilön kokemus ja eläinyksilöiden elämäntarinat. Eläintuotannon alati kasvavat luvut on yritetty muuntaa yksilöiksi, joiden kokemukseen ja kärsimykseen, ja toisaalta pelastumiseen ja mielihyvään, pystyy samaistumaan.

Eläinten tehotuotantoon ja vegaaniiseen ruokaan liittyvää ajattelutavan muutosta voi pitää merkittävimpänä seurauksena eläinoikeusliikkeen työstä. Eläintuotannon luvut ovat kääntyneet yhä useammassa länsimaassa hitaasti alaspäin. Suomessa käänne tapahtui vuonna 2019. Ilman broilerin kulutuksen valtaava kasvua pudotus lihankulutuksessa ja -tuotannossa olisi huomattavasti voimakkaampi. Kun vegaani assosioitui vielä 1990-luvun puolenvälin jälkeen ainakin iltapäivälehdissä jonkin

sortin terroristiin, on siitä 2020-luvun alussa tullut markettien kuulutuksissa kaikuva mainos-termi. Tähän muutokseen on vaikuttanut ilmastonmuutostietoisuuden nousu, mutta ennen kaikkea nyt jo noin 25 vuotta aktiivisena jatkunut keskustelu – ja kuvallinen kamppailu – tuotantoeläinten elämän ja kuoleman olosuhteista. Videomateriaali suomalaisilta tiloilta ja teurastamoista on tehnyt yhä vaikeammaksi paeta ajatukseen eläinten väitetystä hyvinvoinnista ja inhimillisestä teurastuksesta.

Muuttuva käsitys eläimistä

Eläinoikeusliikkeen rinnalla asenteisiin eläinten tehotuotantoa, tappamista ja oikeuksia kohtaan on vaikuttanut eläimiä koskevan tieteellisen tutkimuksen lisääntyminen. Eläinetiikan ja eläinten hyvinvointitutkimuksen ohella yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus ja eläinoikeus ovat tuottaneet aivan uudenlaisia tieteellisiä näkökulmia eläinsuhteeseemme. Kognitiivinen eläintutkimus on kehittynyt hyvin nopeasti, eli tietomme siitä, millaisia olentoja erilaiset eläinlajit todella ovat, on mullistunut viimeisten vuosikymmenten aikana.

Vuonna 2012 useat arvostetut neurotieteilijät allekirjoittivat eläinten tietoisuutta koskevan ”The Cambridge Declaration on Consciousness in Non-Human Animals” -nimellä tunnetun julistuksen. Sen mukaan nisäkkäillä ja linnuilla sekä useilla muilla eläimillä, kuten mustekaloilla, on tietoisuus. Kalojen kohdalla vastaava tieteellinen konsensus alkaa ulottua kivuntuntemukseen. Tämä ymmärryksen kasvu on pohjustanut kalojen kasvatusta, pyynn-

titapoja ja syöntiä kritisoivia kampanjoita niin Suomessa kuin esimerkiksi EU-tasolla.

Eläinoikeusjuristien vuonna 2018 tapahtuneen järjestäytymisen ohella myös Suomeen on perustettu eläinkysymykselle omistautunut Eläinoikeuspuolue (2015). Nämä tahot ovat ottaneet voimakkaasti kantaa eläinyksilön näkökulman ja arvon huomioimiseksi, perustuslakia myöten. Sekä eläinoikeusjuristien että eläinoikeuspuolueen järjestäytyminen seuraavat useista muista maista tuttua esimerkkiä. Kansainvälinen keskustelu heijastuu jatkuvasti Suomeen. Suomessa esimerkiksi lisättiin koe-eläinasetukseen lopulta ihmisapinoiden eläinkoekäytön kieltö. On mahdotonta erottaa, miten paljon *Jane Goodallin* simpanssien parissa tekemät tutkimukset, *Koko*-gorillan viittomakieliset keskustelut ja uutiset tiettyjen perusoikeuksien myöntämisestä muille ihmisapinoille kuin ihmiselle esimerkiksi Espanjassa ja Argentiinassa vaikuttivat asiaan.

Konkreettisia edistysaskeleita

Merinisäkkäiden viihdekäyttöä kohtaan nousut vastustus näkyi hyvin konkreettisella tavalla myös Suomessa. Särkänniemen delfinaario, jota vastaan Animalia kampanjoi sen perustamissuunnitelmista alkaen, päätettiin lopulta sulkea taloudellisesti kannattamattomana vuonna 2016. Päätöstä olivat edeltäneet Sea Worldin miekkavalaista kertonut dokumentti *Blackfish* (2013) ja sitä seuranneet delfinaarioalan taloudelliset vaikeudet ja suunnanmuutos, jossa alettiin etsiä ratkaisuja suljettavien delfinaarioiden eläinten uudelleen sijoittamiseksi.

Eläinten sirkuskäytön kiellot ovat levinneet delfinaarikieltojakin laajemmalle. Näissä Suomi oli aikoinaan edelläkävijä kieltäessään vuonna 1986 norsujen ja kymmenen vuotta myöhemmin muidenkin villieläinten käytön, merileijonia lukuun ottamatta. Tämä viimeinen poikkeus on tarkoitus poistaa käynnissä olevassa eläinsuojelulain uudistuksessa. Eläinsuojelujärjestöjen kampanjoinnista huolimatta kotieläimiksi luettavien lajien käyttö sirkuksissa ollaan kuitenkin sallimassa edelleen, vaikka yhä useammassa Euroopan ja Etelä-Amerikan maassa kaikki eläinten käyttö sirkuksissa on kielletty.

Viimeisin laajasti leviävä eläinoikeudellinen edistysaskel ovat turkistarhauskiellot. Tähän mennessä lähes 20 maata on kieltänyt turkistarhaus, miltei kaikki niistä 2000-luvulla. Lisäksi kieltoja on käsiteltyssä useissa parlamenteissa. 2010-luku on tuonut mukanaan myös turkisten myyntikiellot, joita on tehty osissa Yhdysvaltoja, Brasiliaa ja Isoa-Britanniaa, Intiassa ja Israelissa. Nämä kiellot ovat konkreettisin esimerkki siitä, että Suomi ei ole enää eläinsuojelullisesti tai eläinoikeudellisesti edistyksellinen valtio. Olemme jäämässä viimeiseksi EU-maaksi, jossa harjoitetaan supikoirien ja kettujen tarhausta. Supikoirien tarhaus on Suomelle mahdollista enää EU:sta haetulla poikkeusluvalla.

Suomi empii yhä myös parsinavetoiden ja emakkohäkkien kieltoa, vaikka useat muut maat ovat jo nämä jo kieltäneet. Tästä huolimatta maassamme tapahtunut muutos eläimiä koskevissa asenteissa ja etenkin eläinten kohtelusta käytävän keskustelun määrässä on ollut suuri. Eläinten kohtelusta on tullut pikkuhiljaa valtakunnan tason poliittinen kysymys. Se on sitä yhä aivan liian pienessä mittakaavassa, mutta murros on tapahtunut.

Ruoantuotannossa on kyse yhdestä

maailman suurimmista tuotannonaloista – arvioiden mukaan noin 10 prosenttia globaalista bruttokansantuotteesta syntyy ruoasta ja maataloudesta. Mikäli tätä alaa halutaan olennaisella tavalla muuttaa, esimerkiksi luopumalla eläinten tuotannosta mahdollisimman pitkälle ja siirtymällä kohti kasviproteiinien tuotantoa, uhmataan talouden maailmassa hyvin suuria toimijoita. Vaatimus eläinten säälisestä kohtelusta kohtaa sekin eläintuotannon puolelta organisoitunutta vastarintaa, mutta vastustuksen mittakaava on toinen. Eläinoikeusliikkeen saavutuksia on punnittava tätä taustaa vasten. Muutoksen hitaudesta huolimatta kumous suhteessamme muihin eläimiin, toisiin tunteviin olentoihin, on kuitenkin eittämättä käynnissä.

LÄHTEET

The Cambridge Declaration on Consciousness (2012). Verkkolähde: <https://fcmconference.org/img/CambridgeDeclarationOnConsciousness.pdf> Haettu 18.2.2021.

Finlex, Valtioneuvoston asetus tieteellisiin tai opetustarkeoituksiin käytettävien eläinten suojelusta 564/2013. Opetusministeriö. Verkkolähde: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130564> Haettu 18.2.2021.

Four Paws, Bans on circuses. Verkkolähde: <https://www.four-paws.us/campaigns-topics/topics/wild-animals/worldwide-circus-bans> Haettu 18.2.2021.

Halla, Tarja (2007) Huomisen lihaa kasvatetaan laboratorioissa. Maaseudun tulevaisuus.

Henry S. Salt Society (2021) Henry S. Salt. Verkkolähde: <https://www.henrysalt.co.uk/> Haettu 18.2.2021.

International Vegetarian Union (IVU), History of Vegetarianism–Henry S. Salt (1851-1939). Verkkolähde: <https://ivu.org/history/salt/> Haettu 18.2.2021.

Helsingin Sanomat (1990) Suomessa oli ihmisapina ensimmäistä kertaa 20 vuoteen, mutta vierailu jäi lyhyeksi. Helsingin sanomat. Verkkolähde: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002962583.html> Haettu 18.2.2021.

Laakso, Kimmo (2015) Helsingin ensimmäinen kasvisravintola perustettiin vuonna 1894. Helsingin sanomat. Verkkolähde: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002851592.html> Haettu 18.2.2021.

Lihatiedotus, Lihankulutus Suomessa Kg / hlö luullista lihaa. Verkkolähde: <https://www.lihatiedotus.fi/tilastotietoa/lihankulutus-suomessa.html> Haettu 18.2.2021.

Murray, Sarah (2007) The World's Biggest Industry. Forbes. Verkkolähde: https://www.forbes.com/2007/11/11/growth-agriculture-business-forbeslife-food07-cx_sm_1113bigfood.html?sh=47d91168373e Haettu 18.2.2021.

Pesio, Susanna (2020) Vegaanihaasteen vaikuttavuus. Opinnäytetyö. HUMAK. Verkkolähde: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/339307/Pesio_Susanna.pdf?sequence=2 Haettu 18.2.2021.

Plutarkhos (2004) Lihansyönnistä / Om att äta kött. Summa, Helsinki.

Salt, Henry S. (1894) Animals' Rights: Considered in Relation to Social Progress. Macmillan & Co, New York.

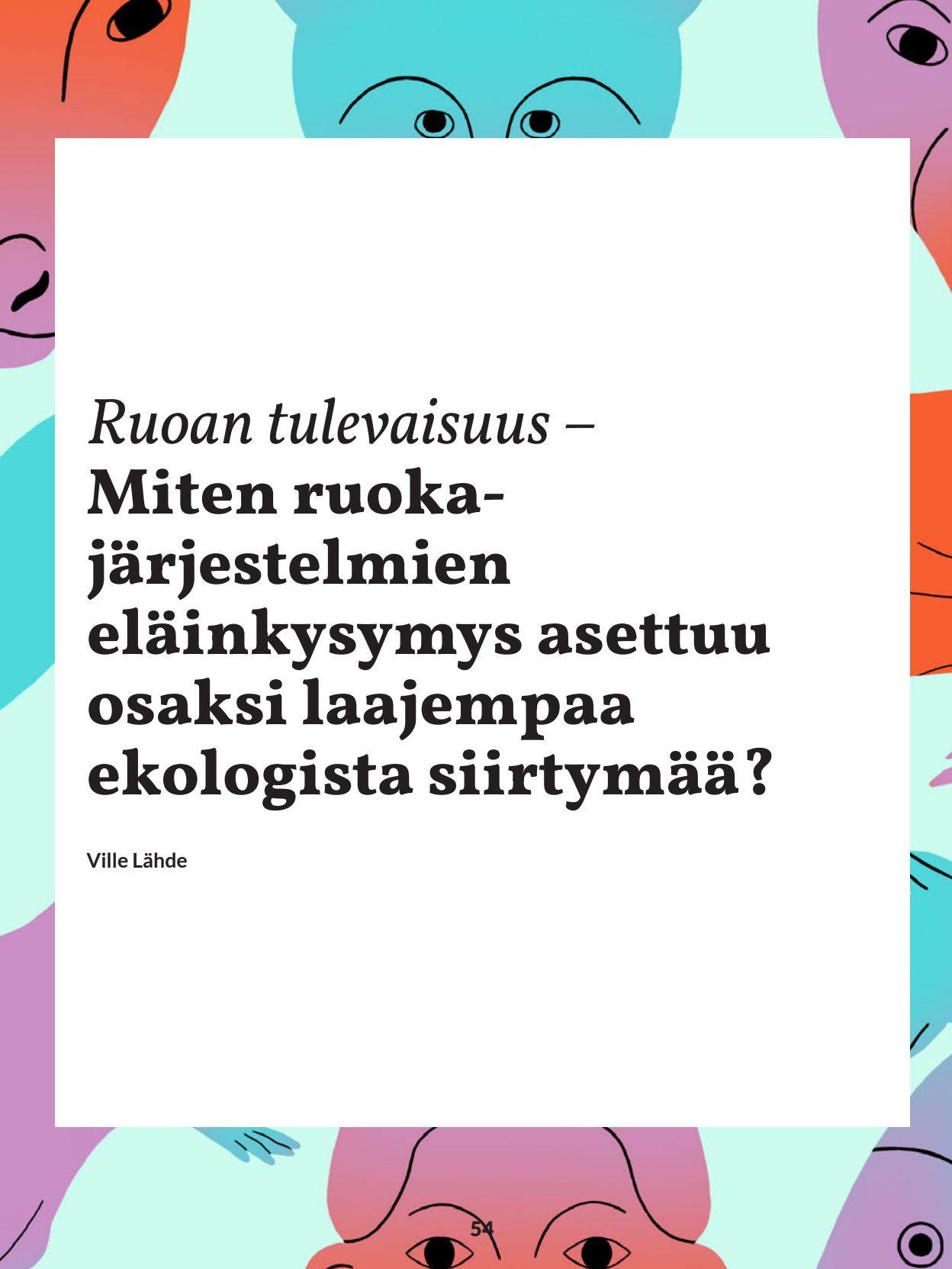
Toivio, Hilja (2009) Suomen broilerituotannon historia. Suomen Broileryhdistys ry.

Tuomivaara, Salla (2019) Syötävät koirat ja sympaattiset siat – Eläinten kohtaamisesta. Into, Helsinki.

Vornanen, Jukka (2014) Kasviruokaiset vegetariaanit. Kasvissyönnin varhaisvaiheet Suomessa vuosina 1865–1910. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, Kulttuurihistoria.

Vaarala, Viljami (2019) Vatsat täyttyvät nyt tavalla, jota aiemmat sukupolvet ihmettelisivät – Näin liha valloitti suomalaisten lautaset. Yle. Verkkolähde: <https://yle.fi/uutiset/3-10828998> Haettu 18.2.2021.

Westermarck, Edvard (1982/1939) Kristinusko ja moraalit. Otava, Keuruu.

The background of the page features several stylized, colorful faces in shades of red, blue, purple, and orange. The faces are partially visible, showing eyes and parts of their heads, creating a vibrant and abstract border around the central text.

Ruoan tulevaisuus –
**Miten ruoka-
järjestelmien
eläinkysymys asettuu
osaksi laajempaa
ekologista siirtymää?**

Ville Lähde

Lähivuosisikymmeninä ruokajärjestelmien tulevaisuus riippuu siitä, miten joukkoon avainongelmia pystytään vastaamaan. Jokainen niistä kantaa jo itsessään kriisin mahdollisuuden, mutta ennen kaikkea ilmiöiden osuminen yhteen tekee sekä ratkaisuista vaikeita että epäonnistumisesta kohtalokasta. Ruokakeskustelussa eläinkysymystä lähestytään useimmiten tuotannon ympäristövaikutusten kautta, mutta ilman näiden yhteisvaikutusten hahmottamista tarkastelu jää väistämättä vaillinaiseksi. Mikä on eläintuotannon asema, jos ruokajärjestelmien murros kohti kestävämpää maailmaa onnistuu?

Ruokajärjestelmät ovat ihmiskunnan laajin toimeliaisuuden alue ja luontosuhteidemme perusta, hyvässä ja pahassa.

Julkisessa ruokakeskustelussa keskitytään yleensä joko tuotantoon tai kulutukseen. Niiden välinen yhteys on ilmiselvä, mutta se on helppo sivuuttaa etenkin kiistelystä siitä, kenen vastuulla muutosten aikaan saaminen on. Tutkimuksessa käsitteellä ”ruokajärjestelmä” muistutetaan, että tuotanto, jalostus, kauppa ja kulutus – sekä laajemmin katsottuna esimerkiksi mainostus, ravintosuositukset, jätahuolto ja monenlaiset ympäristövaikutukset – muodostavat monisyisen kokonaisuuden. Ruokajärjestelmät ovat ihmiskunnan laajin toimeliaisuuden alue ja luontosuhteidemme perusta, hyvässä ja pahassa. Niiden muutoksessa vastuu jakaantuu laajalle.

Lähitulevaisuudessa maailman ruoka-

järjestelmät mullistuvat väistämättä, ja se voi tapahtua karkeasti kahdella tavalla: törmäymällä kriisiin päistikkaa tai valmistautumalla muutoksiin etukäteen. Muutoksen kohtalonkysymyksiä ovat:

- 1. haitallisten ympäristövaikutusten vähentäminen**
- 2. sopeutuminen ympäristömuutoksiin**
- 3. nälän torjuminen ja ruokaturvan takaaminen**
- 4. ruokajärjestelmien kriisialttiuden vähentäminen.**

Kaikki nämä ulottuvuudet vaikuttavat toisiinsa, mutta lista kuvastaa myös tietynlaista tärkeysjärjestystä: jos aiemmissa epäonnistutaan, selviäminen jälkimmäisten kanssa käy yhä vaikeammaksi ja lopulta mahdottomaksi. Niinpä vaikka ruokajärjestelmien olemassaolon syy on tietysti inhimillisten tarpeiden turvaaminen, tämä tehtävä ei onnistu, mikäli ekologinen perusta murentuu.

Ympäristökuorman vähentäminen

Vaikka haitallisia ympäristövaikutuksia tapahtuu kaikissa ruokajärjestelmän osissa, valtaosa niistä kohdistuu tuotantovaiheeseen. Esimerkiksi tuotannon ja kuljetuksen kasvihuonepäästöjen vertailu – jossa kuljetuksen rooli on suhteellisen pieni – ei edes kerro koko kuvaa,

sillä tuotannossa syntyvät ilmastopäästöjen rinnalla niin ikään pääosin merkittävimmät muut ongelmat: biodiversiteetin heikkeneminen, ravinnevalumat, kalakantojen romahtaminen, veden niukkeneminen ja viljelysmaan heikkeneminen.

On tutkimuksellisesti täysin kiistämätöntä, että eläintuotanto on globaalisti näissä kaikissa ympäristövaikutuksissa merkittävin tekijä. Vaikka eläinperäisen ruoan maataloustuotanto saa aikaan 18% ihmiskunnan ravinnon kaloreista ja 37% proteiineista, sen käytössä on yli 80% maatalousmaasta ja se aiheuttaa reilusti yli puolet kaikista päästöistä. Tähän päälle tulevat vielä esimerkiksi kalastukseen liittyvät ongelmat. Eläintuotannon osuuden vähentäminen on ehdoton edellytys ruoantuotannon ympäristökuorman keventämiselle.

Määrän lisäksi olennaista on myös laatu, sillä saman asian – olkoon se lihaa, viljaa tai hedelmiä – tuottamisessa ympäristövaikutukset voivat vaihdella monikymmenkertaisesti. Siksi eläintuotannon osuuden pienentämisen ohella tuotantotapoja täytyisi uudistaa kaikilla aloilla, myös kasvinuotannossa.

Eri tuotantotapojen laadullisten erojen vuoksi usein muistutetaan, että globaaleja laskelmia ei voi suoraan soveltaa paikallisiin oloihin. Tämä on kriittisen tärkeä huomio, mutta argumenttia käytetään Suomessakin tietoisesti väärin vääntämällä se muotoon ”tällä osataan hoitaa asiat kunnolla, joten meidänhän pitäisi viedä suomalaista ruokaa ja osaamista maailmalle.” Valitettavasti ruokajärjestelmät eivät toimi kokonaisuutena katsoen kestävästi missään päin maailmaa.

Kestäviä tuotantotapoja kyllä löytyy, mutta toistaiseksi ne ovat poikkeuksia. Yksi

esimerkki kestävämmistä, etenkin ravinnekierroja ja viljelysmaan kuntoa edistävästä käytännöistä on pienimuotoisemman eläintuotannon integrointi osaksi kasvintuotantoa. Eläimillä on tällöin iso rooli esimerkiksi lannoitteiden tuotannossa ja sellaisen biomassan hyödyntämisessä, joka ei käy ravinnoksi tai muuhun käyttöön. Tällaisia käytäntöjä ei voida arvioida nykyhetken perustuvilla kasvituotanto/eläintuotanto -vertailuilla, koska nykyään eläin- ja kasvituotanto on pääosin eriytetty toisistaan ja eläintuotantomäärät ovat kasvaneet suuriksi. Hyödyllisen resurssin sijaan lanta on tällöin käytännössä jätettä.

Eläintuotannon osuuden vähentäminen on ehdoton edellytys ruoantuotannon ympäristökuorman keventämiselle.

Yksittäisiä pioneerikokeiluja ei kuitenkaan voi käyttää argumenttina nykytilanteen säilyttämisen puolesta. Se, että eläimillä voi hyvin olla rooli kestävämmässä tuotannossa, ei poista sitä faktaa, että eläintuotannon osuuden selvä vähentäminen nykyisestä tasosta on välttämätöntä. Mutta koska tuotantoa ei ole ilman kauppaa ja kulutusta, ongelmat eivät tietenkään ole yksin tuottajien vastuulla. Tuotanto ei voi vähentyä, mikäli kulutustottumukset eivät muutu.

Miten sopeutua uuteen maailmaan?

Ympäristökuorman vähentämisen rinnalla ruokajärjestelmien täytyy muuttua sopeutuvammiksi ympäristömuutoksille, sillä parhaimmasakin tapauksessa ilmastonmuutos ja monet muut ympäristömuutokset etenevät. Olosuhteet muuttuvat ennustamattommiksi, kun esimerkiksi erilaiset sään ääri-ilmiöt lisääntyvät. Tämä koskettaa jälleen etenkin tuotantoa, joka on välittömämmässä suhteessa esimerkiksi sääoloihin kuin muut ruokajärjestelmän vaiheet.

Yksi tutkimuksessa toistettu keino sopeutumisen- ja mukautumiskyvyn lisäämiseksi on tuotannon monipuolistaminen, tuotantokirjon lisääminen. Tämä kuitenkin kulkee vastavirtaan suhteessa viime vuosikymmenten ruokajärjestelmien kehitykseen oikeastaan kaikkialla maailmassa. Laji- ja lajikevalikoiman kapeneminen ja keskittymällä tehostaminen ovat olleet viime vuosisadan kehityksen ytimessä. Niin kauan kuin ekologiset olosuhteet ovat olleet suhteellisen ennustettavat, kun ongelmia on voitu hoitaa intensiivisellä resurssien käytöllä (lannoitteilla, keinokastelulla, torjunta-aineilla) ja kun ympäröivä luonto on sietänyt tätä kuormaa, tällainen suunta on ollut kapeasti määriteltynä ”tehokasta”. Globaali kasvintuotanto on keskittynyt muutamaani yksittäisiin bulkkituotteisiin, jotka ovat moneen käyttöön soveliasta ruokateollisuuden raaka-ainetta ja sopivat etenkin intensiivisen eläinteollisuuden rehukäyttöön.

Sopeutuminen uudensuuntaisiin olosuhteisiin

siinä tilanteessa, jossa mainittua resurssisyöttöä täytyy samalla vähentää, ei ole helppo tehtävä yhdellekään tuottajalle. Sitä vaikeampaa se kuitenkin on, mitä ahtaammalla tuottaja on taloudellisesti. Köyhimpien maiden tuottajat ovat tietysti haavoittuvammassa asemassa, mutta tilanne ei ole valtaosalle helppo Suomessakaan. Koko tuotantovalikoiman uudistaminen, uuden tietämyksen hankkiminen ja kirjaimellisesti vuosia kestävä maan muokkaaminen uuteen käyttöön on vaikea rasti etenkin, kun vallassa ollut maatalouspolitiikka ja ruokamarkkinoiden valtavirta on ohjannut investointeja ja taitoja ihan eri suuntaan.

Maailma täytyy ruokkia

Nälän voittaminen ja vakaan ruokaturvan takaaminen koko maailman väestölle on tietysti maailman ruokajärjestelmien ydintehtävä, jota ne eivät valitettavasti ole toteutuneet järin hyvin. Aivan viime vuosiin saakka kaikkein kurjien nälkä on jonkin verran vähentynyt – mutta määrä kääntyi jo ennen COVID19-pandemiaa nousuun. Kuitenkin ravinnonpuutteesta kärsii ainakin 3 miljardia ihmistä, ja tämä määrä ei ole juuri viime vuosikymmeninä muuttunut.

Nälän vastaisen työn nähdään usein olevan ristiriidassa edellisten kohtalokysymysten kanssa: miten lisätä tuotettavan ruoan määrää, jos samalla pitää vähentää ympäristökuormaa ja sopeutua ympäristömuutoksiin? Tällöin kuitenkin ymmärretään nälkäongelma perustavasti väärin. Nälkä ja ruokaturvattomuus eivät juonnu pääosin ruoan puutteesta.

Nälkää voi olla myös yltäkyläisyyden oloissa, kuten Yhdysvaltain tilanne todistaa. Suuri osa maailman köyhistä ja ruokaturvattomista on ruoan tuottajia.

Vaikka nälän voittaminen vaatii joillain maailman alueilla myös tuotannon lisäämistä, olennaisinta on taata ruoan tuottajille mahdollisuus kunnolliseen elantoon ja elvyttää paikallisia ruokajärjestelmiä niin, että tuotteet saa myytyä ja ruoan tuotanto synnyttää työllisyyttä ja hyvinvointia ympärilleen. Monilla niistä alueista, joilla köyhyyttä ja nälkää on enemmän, eläintuotannon nopea vähentäminen olisi lisäksi paljon vaikeampaa kuin vauraammissa maissa. Nykyinen tuotanto nojaa usein laiduntamiseen, ja äärimmäisen haavoittuvaisilla tuottajilla on vähän resursseja nopeaan muutokseen.

Köyhimpien maiden tuottajat ovat tietysti haavoittuvammassa asemassa, mutta tilanne ei ole valtaosalle helppo Suomessakaan.

Maailman nälkäisiä ei siis ruokita kestävästi vauraiden maiden ylituotannolla. Vaikka ruokatuonti lienee kriittisen tärkeää joillain alueilla hamaan tulevaisuuteen, tuontiriippuvaisuus on myös monilla alueilla keskeinen syy paikallisten ruokajärjestelmien murentumiseen, eikä tuontiruoka voi korvata niitä, mikäli siihen ei ole varaa. Niinpä vauraiden maiden kestävämmät tuotantotapa ei voida puolustella – ei Suomessakaan – sillä perusteella, että meidän vastuullamme on maailman ruok-

kiminen. Suomessa viime aikoina toisteltu ajatus, että meidän kannattaisi jatkaa ”kestävää eläintuotantoa” tästä syystä, sortuu melkoiseen mittakaavavirheeseen (siis sen lisäksi, että nykyinen tuotanto nähdään ongelmatomana). Suomalaiset tuotteet ehkä löytäisivät markkinoita ostovoimaisilta alueilta, mutta voimakkaalla naudanlihan ja maitotuotteiden tuotannolla ei ole mitään tekemistä maailman nälkäongelmien voittamisen kanssa.

Neljäs kohtalonkysymys on ruokajärjestelmien kriisialttius. Entiseen maailmaan kehittynyt virtaviivaistettu ja yhä tiiviimmin globaalisti yhteen nivoutunut ruokajärjestelmä on nojannut siihen oletukseen, että parhaimmillaan kaikkea ruokaa saadaan kaikkialla mihin aikaan vain, kunhan siihen on varaa. Kansainvälinen kauppa ja avustustoiminta ovat tasanneet

historiallisesti katsoen melko onnistuneesti pahimpia paikallisia kriisejä, vaikka nälänhädiltä ei olekaan täysin välttytty. Tässä maailmassa on voitu ajatella, että on ”tehokasta” keskittää tuotantoa vain tietyille alueille ja heikentää alueellista omavaraisuutta, jos se on taloudellisesti toimivaa.

Nämä olosuhteet kuitenkin mullistuvat. Kun samanaikaiset ympäristöhäiriöt ympäri maailman käyvät yhä todennäköisemmiksi, tiiviisti yhteen nivoutunut globaali ruokajärjestelmä muuttuu kriisiherkäksi. Jos ympäristömuutosten myötä jotkin nykyiset keskeiset tuotantoalueet (esimerkiksi Yhdysvalloissa) romahtavat, koko globaali järjestys voi nyrjähtää radikaalisti uudenlaiseen tilaan. Viejistä voi tulla tuojia, ja luotettaviin toimituksiin ei voi enää turvautua.

Maailman vetäytyminen paikallisiksi saarekkeiksi ei ole toivottava eikä kestävä kehityskulku, mutta kriisiherkkyyden vähentämisen tarkoittaa, että paikallisten ja alueellisten

ruokajärjestelmien on oltava suhteellisesti omavaraisempia. Tarvitaan eräänlaista systemaattista tehottomuutta, ”löysää” huippuun asti virtaviivaistettujen verkostojen sijaan.

Tämä on olennaista myös eläinkysymyksen kannalta. Jos keskitytään katsomaan vain eläintuotannon kestäväntöntä ympäristökuormaa, ajatukset elinkeinojen muutoksen ”luovasta tuhosta” voivat vaikuttaa houkuttelevilta. Koska tarpeeksi ruokaa saadaan aikaan kasvintuotannolla, ei kai eläintuotannon romahtamisella ole väliä? Mutta muutokset eivät tapahdu tyhjiössä, ja ympäristökuorma ei ole ainoa kriteeri.

Suomalainen ruoantuotanto on perinyt vuosikymmenten kehityksessä poikkeuksellisen eläin keskeisen tuotantotavan.

Suomalainen ruoantuotanto on perinyt vuosikymmenten kehityksessä poikkeuksellisen eläin keskeisen tuotantotavan. Tästä irtaantuminen niin, että samalla luodaan rinnalle uutta kestävämpää tuotantoa, ei ole helppo urakka – etenkin kun samalla on pidettävä huolta siitä, että suomalainen ruokajärjestelmä ei altistu liikaa tuleville kriiseille. Vaikka kaikki menisi niin hyvin kuin suinkin voi, vuosisadan puolivälin lähestyessä nähdään lisääntyviä kriisejä ja kasvavaa kurjuutta ympäri maailman. Suomessa ei hevillä nähdä laajasti nälkää, mutta globaalien markkinoiden toimivuuteen ei voida nojata entisenlaisena varmuutena.

Suomalaisen yhteiskunnan täytyy vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia ja

luonnonvarojen kulutusta kaikilla elämänaluilla, ei pelkästään ruokajärjestelmässä, sillä ilman ympäristömuutosten hillitsemistä kaikki muu käy vaikeammaksi. Tämä tarkoittaa muun muassa eläintuotannon ja eläinruoan kulutuksen vähentämistä – nykytilanteen säilyttäminen ei ole kestävä. Muutoksen täytyy kuitenkin tapahtua niin, että samalla turvataan suomalaisen ruoantuotannon sopeutumiskyky ja suhteellisen korkea ruokaomavaraisuus. Tämän vuoksi ruoantuotannon eläinkysymystä täytyy tarkastella laajemmassa ekologisen siirtymän kehityksessä.

LÄHTEET

Amour, C. et al., *Teleconnected food supply shocks*. *Environmental Research Letters* 11, 2016. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1088/1748-9326/11/3/035007> Haettu 18.2.2021.

Campbell, B. et al., *Agriculture production as a major driver of the Earth system exceeding planetary boundaries*. *Ecology and Society* 22 (4) 2017. Verkkolähde: <https://doi.org/10.5751/ES-09595-220408> Haettu 18.2.2021.

Clapp, J., *Food self-sufficiency: Making sense of it, and when it makes sense*. *Food policy* 66, 2017. Verkkolähde: <http://dx.doi.org/10.1016/j.foodpol.2016.12.001> Haettu 18.2.2021.

Cotrell, R.S. et al., *Food production shocks across land and sea*. *Nature Sustainability* 2, 2019. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0210-1> Haettu 18.2.2021.

Ericksen, P. (2008) *Conceptualizing food systems for global environmental change research*. *Global Environmental Change* 15(1) 234–245. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2007.08.001>

[org/10.1016/j.gloenvcha.2007.09.002](https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2007.09.002) Haettu 18.2.2021.

Fraser, E.D.G. et al., A framework for assessing the vulnerability of food systems to future shocks. *Futures* 37(6) 2005. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1016/j.futures.2004.10.011> Haettu 18.2.2021.

Khoury, C. et al., Increasing homogeneity in global food supplies and the implications for food security. *PNAS* 111 (11) 2014. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1073/pnas.1313490111> Haettu 18.2.2021.

Kinnunen, P. et al. Local food crop production can fulfil demand for less than one-third of the population. *Nature Food* 1, 2020. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1038/s43016-020-0060-7> Haettu 18.2.2021.

Kummu, M. et al. Interplay of trade and food system resilience: Gains on supply diversity over time at the cost of trade independency. *Global Food Security* 24, 2020. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2020.100360> Haettu 18.2.2021.

Lähde, Ville, Mitä maailman nälän voittaminen vaatii? *Alue ja ympäristö* 48(1), 2019. Verkkolähde: <https://doi.org/10.30663/ay.79663> Haettu 18.2.2021.

Nyström et al. Anatomy and resilience of the global production ecosystem. *Nature*, Vol. 575, 2019, 98–109. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1712-3> Haettu 18.2.2021.

Poore, J., & Nemecek, T. (2018) Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. *Science* 360(6392) 987–992. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1126/science.aag0216> Haettu 18.2.2021.

Puma, M.J. et al., Assessing the evolving fragility of the global food system. *Environmental Research Letters* 10, 2015. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1088/1748-9326/10/2/024007> Haettu 18.2.2021.

Springmann, M., Clark, M., Mason-C'Croze, D., Wiebe, K., Borsky, B., Lassaletta, L., de Vries, W., Vermeulen, S., Herrero, M., Carlson, K., Jonell, M., Troell, M., DeClerck, F., Gordon, L., Zurayk, R., Scarborough, P., Rayner, M., Loken, B., Fanzo, J., Godfray, H., Tilman, D., Rockström, J. & Willett, W. (2018) Options for keeping the food system within environmental limits. *Nature* 562(7728) 519–525. Verkkolähde: <https://doi.org/10.1038/s41586-018-0594-0> Haettu 18.2.2021.

Lisätietoa Suomen eläinoikeus-
tilanteesta ja Animalian toiminnasta
eläinten oikeuksien puolesta löydät
osoitteesta animalia.fi

